

Työn rajalla -hankkeen väliarviointi

Kiiskinen, Noora

Palenius, Noora

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

Työn rajalla -hankkeen väliarviointi

Noora Kiiskinen
Noora Palenius
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2011

Noora Kiiskinen ja Noora Palenius

Työn rajalla -hankkeen väliarviointi

Vuosi 2011 Sivumäärä 46

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä väliarviointi Työn rajalla -hankkeesta, joka on Laurea-ammattikorkeakoulun, Espoon Järjestökadun toimijoiden ja Espoon Järjestöjen yhteisön (EJY) kehittämishanke. Työn tavoitteena on selvittää, miten hanke on kehittänyt Espoon mielenterveysyhdistyksen EMY ry:n ja Espoon Järjestöjen Yhteisön toimintaa kyseisten järjestöjen näkökulmasta arvioituna. Hankkeen toimintakausi oli 2007 - 2010. Toimintakauden lähestyessä loppuaan tuli ajankohtaiseksi arvioida sen toimivuutta ja siitä saatuja hyötyjä.

Työn rajalla -hankkeen tarkoituksena on ollut tutkia ja kehittää hyvinvointialan kolmannen sektorin toimintaa, edistää hyvinvointialan alueellista verkottumista sekä kehittää valtaistavan työn menetelmiä ja toimintamalli kolmannelle sektorille.

Opinnäytetyö on laadullinen arviointitutkimus. Tiedonhankintamenetelmänä käytettiin kirjallisuuskatsausta, teemahaastattelua ja tulokset on analysoitu aineiston sisällönanalyysillä.

Tutkimus toteutettiin haastattelemalla toimijoita yksilö- ja parihaastatteluina Espoossa syksyllä 2010. Haastatteluista esille nousi kolme teemaa, joiden pohjalta on tehty kehittämissuositukset hankkeen jatkolle. Nämä teemat olivat yhteistyö, toiminnan kehittyminen sekä hankkeen tulevaisuus.

Kokemukset hankkeen yhteistyöstä jakautuivat järjestöjen välillä. Myönteistä molempien järjestöjen mielestä oli se, että he saivat ulkopuolista näkökulmaa toimintaansa sekä opinnäytetyöt. Kehitettävää ilmeni tapaamisten suunnittelussa ja viestinnässä. Tuloksista käy ilmi, että hankkeessa on potentiaalia, mutta yhteistyö nykyisessä muodossaan sisältää haasteita.

Tulokset ja kehittämissuositukset esiteltiin toimijoille työelämäseminaarissa joulukuussa 2010. Tulosten perusteella yhteistyötä kannattaa jatkaa, mutta ei hankkeen muodossa. Kehittämissuosituksissa käy ilmi, että yhteistyötä voitaisiin jatkaa Verkostofoorumien muodossa, joka määrittelee keväällä 2011 itselleen toimintamallin ja aikataulun.

Asiasanat: hanketyöskentely, kehittämispohjainen oppiminen, voimaantumisen, järjestötoiminta, kolmas sektori

Noora Kiiskinen and Noora Palenius

At the Border of Work - project's evaluation

Year	2011	Pages	46
------	------	-------	----

The aim of this thesis is to make an evaluation of At the Border of Work - project, which has been a development project between Laurea University of Applied Sciences, Espoo's Järjestökatu social communities and Espoo Järjestöjen Yhteisö. The purpose of this thesis was to find out how the project has developed EMY ry (Espoo Association of Mental Health) and Espoo Järjestöjen Yhteisö from their point of view. The developing project was going on 2007-2010 and when it was close to finishing, evaluation was needed. The focus of the evaluation was functionality and the benefits of the project.

The aim of the At the Border of Work -project has been to examine and develop the Third Sector in the field of well-being, promote local networking, develop the methods and operational models of empowerment for the Third Sector.

This thesis is a qualitative study. The methods for gathering information were a literature review and theme interviews. The findings were analyzed using content analysis.

The study was conducted by interviewing the members of the participating organizations in Espoo in autumn 2010. Three themes were identified from the interviews. These were the collaboration, the development of the activity and the future of the project. Based on these themes suggestions of development were made for the project.

Experiences from the collaboration during the project differed among the organizations. Both organizations had positive experiences from thesis projects which gave an external insight for their own activity. The main targets for development were the planning of the meetings and communication. The findings show that there is potential in the project but the collaboration in its current form has challenges.

The findings and suggestions of development were presented to the members of the organizations at a seminar held in December 2010. The final outcome is that the collaboration should be carried on, but not in the same as in this project. We suggest that collaboration continues in a freer form. Verkostofoorumi (The Network Forum) will define its operational model and schedule in spring 2011.

Key words: project work, learning by developing, empowerment, organizational activity, the Third Sector

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön tausta, tarkoitus ja tavoitteet	7
3	Hankkeen toimijat	10
3.1	Espoon Mielensterveysyhdistys ry	10
3.2	Espoon Järjestöjen yhteisö ry	10
3.3	Santra-hanke	11
4	Hankkeessa toteutunut yhteistyö.....	11
5	Opinnäytetyön viitekehys	13
5.1	Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta	13
5.2	Vertaistuki mielensterveys- ja päihdekuntoutuksen tukena	15
5.3	Verkostoituminen	17
5.4	Voimaantuminen	18
5.5	Valtaistuminen ja valtaistaminen.....	19
6	Tiedonhankintamenetelmien kuvaus.....	19
7	Aineistoanalyysin kuvaus	22
8	Opinnäytetyön tulokset	23
8.1	Yhteistyö	23
8.2	Toiminnan kehittyminen	24
8.3	Hankkeen tulevaisuus	25
9	Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset	25
9.1	Omat johtopäätökset	25
9.2	Työelämäseminaari.....	26
9.2.1	Verkostofoorumi	26
9.2.2	Tukihenkilökoulutus	27
9.2.3	Muun yhteistyön kehittäminen	27
9.3	Työn rajalla - hankkeen arviointi	28
10	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	29
10.1	Eettisyys.....	29
10.2	Luotettavuus.....	30
10.3	Pohdinta.....	31
	Lähteet	34
	Liitteet.....	37
	Liite 1 Haastattelupyynnö.....	37
	Liite 2 Haastattelukysymykset	38
	Liite 3 Kirjallisuuskatsaus.....	40
	Liite 4 Opinnäytetyön aikataulu	46

1 Johdanto

Työn rajalla on vuosina 2007 - 2010 toiminut hanke Laurea-ammattikorkeakoulun ja Espoon mielenterveysyhdistyksen (EMY), Kalliolan settlementin Askel-projektin, Hyvä arki ry:n, sekä Espoon järjestöjen yhteisön (EJY) välillä. EMY, Askel ja Hyvä arki ovat keskenään muodostaneet vuodesta 2006 myös Espoon Järjestökadun toimijat. Hankkeeseen on kuulunut myös vapaaehtoistoiminnan Santra-hanke, joka on osa EJY:ä.

Hankkeen avulla Laurea-ammattikorkeakoululla oli mahdollisuus tutkia ja kehittää kolmannen sektorin toimintaa Espoossa ja yhdistykset saivat mahdollisuuden kehittää ja arvioida omaa toimintaansa. Hankkeen puitteissa toteutettiin yksitoista opinnäytetyötä ja vuoden 2010 lopussa oli hyvä arvioida kuinka hyvin opinnäytetyöt ja hanke olivat palvelleet kolmatta sektoria Espoossa.

”Työn rajalla” viittaa kansalaisiin, jotka ovat perinteisen palkkatyön ulkopuolella, kuten työttömät, työkyvyttömyyseläkkeellä olevat, palkkatuettua työtä tekevät, vajaakuntoiset ja taiteilijat. Yhteistyöhankkeen tavoitteena on ollut kehittää toimijoiden kanssa valtaistavan työn toimintamalli. Ensimmäinen vaihe hankkeessa oli kehittämistarpeiden selvittäminen, toinen vaihe valtaistavien työmenetelmien ja toimintamuotojen kehittäminen ja pilotointi.

Laurea-ammattikorkeakoulussa on kehitetty oma pedagoginen malli Learning by Developing (LbD), jossa oppiminen tapahtuu yhteisöllisessä kehittämistoiminnassa. LbD on tapa oppia ammatillinen osaaminen ja se perustuu hanketyöskentelyyn opettajien, opiskelijoiden ja työelämän asiantuntijoiden yhteistyössä. Laurea Otaniemessä toteutetaan laajasti hanketyöskentelyä, jonka yksi osa on ollut Työn rajalla -hanke.

Väliarvioinnissa toteutettiin kirjallisuuskatsaus hankkeesta valmistuneisiin opinnäytetöihin sekä haastattelututkimus toimijoille. Teemahaastatteluista nousi kolme hanketta kuvaavaa teemaa; yhteistyö, toiminnan kehittyminen ja hankkeen tulevaisuus, joiden pohjalta tehtiin kehittämis ehdotukset hankkeen jatkolle. Kehittämis ehdotukset esiteltiin työelämäseminaarissa joulukuussa 2010.

Koska Työn rajalla -hanke on pääasiassa ollut suunnattu sosionomiopiskelijoille, sairaanhoitajaopiskelijoita tarvitsimme jonkin alammee viittaavan lähtökohdan. Kuntoutusta on käsitelty monessa hankkeen opinnäytetyössä, joten käsittelemme opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä vertaistukea osana mielenterveyskuntoutusta.

2 Opinnäytetyön tausta, tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme kohderyhmänä ovat espoolaiset vapaaehtoisjärjestöt, jotka ovat yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun Otaniemen toimipisteen kanssa kehittäneet toimintaansa vuodesta 2007 Työn rajalla -hankkeessa. Hankkeen työelämäkumppanit ovat kolmannen sektorin toimijoita Espoossa. Laurea-ammattikorkeakoulun ja toimijoiden yhteistyössä oli havaittu tarve systematisoida toimintaa ja tehdä sitä tavoitteellisemmaksi. Tämän tarpeen pohjalta muodostui opinnäytetyömme tarkoitus, väliarvioinnin tekeminen.

Harjun (2003) mukaan kolmas sektori käsittää ne toimijat, jotka eivät kuulu julkisen sektorin (valtio ja kunnat) tai yksityisen sektorin (voittoa tavoittelevat yritykset) toimijoiden joukkoon. Kolmanteen sektoriin kuuluvat järjestöt, yhdistykset, vertaisryhmät, kerhot ja vapaaehtoistoiminta. Erilaiset säätiöt ja uusosuuskunnat lasketaan myös usein kuuluvaksi kolmanteen sektoriin. Harjun (2003) mukaan kolmannelle sektorille on ominaista yleishyödyllisyys, eettisyys ja voittoa tavoittelemattomuus. Riippumattomuus, yhteisöllisyys, solidaarisuus ja vapaaehtoisuus ovat myös osa suomalaista kolmatta sektoria. (Harju 2003, 15.) Usein yhdistystoiminnan tarkoituksena on yksinkertaisesti järjestää toimintaa ja tapahtumia jäsenilleen, mutta kolmas sektori on ottanut merkittävää roolia täydentääkseen ja tukeakseen kuntien palveluja palveluntuottamisella, kuten kuntoutustoiminnalla, vertaistukiryhmillä sekä perustamalla hoitokoteja.

Hyvä Arki ry. esitti vuonna 2006 Espoon kaupungille espoolaisten järjestöjen välistä kumppanuussopimusten solmimista. Näiden tapaamisten pohjalta järjestöt loivat yhteisen toiminta-ajatuksen, arvot ja vision, ja EMY:stä, Hyvä Arki ry:stä ja Askel-projektista muodostui Järjestökatu. Järjestökadun strategia luotiin Espoon valtuustotalolla huhtikuussa 2006. Arvot, joihin järjestöjen visiointiryhmä päätyi, olivat erilaisuuden hyväksyminen, usko muutoksen mahdollisuuteen, itsemääräämisoikeus, avoimuus, kiireettömyys ja luovuus. (Storlund 2007, 10-13.)

Järjestökadun toimijat ovat kansalaisjärjestöjä, jotka toimivat vaikeissa elämäntilanteissa olevien ihmisten auttamiseksi. Espoon Pappilantiellä toimivien yhteisöjen toiminta alkaa välittämisestä, kohtaamispaikan tarjoamisesta, osallistumisen mahdollisuudesta ja voi tätä kautta vahvistaa asiakkaan identiteettiä. Järjestökadun tavoitteena on ollut kehittää uusia toimintamalleja ja toimintaympäristöjä kuntouttavan työtoiminnan, aikuissosiaalityön ja Pappilantiellä toimivien eri kansalaisjärjestöjen välille. Kumppanuustyön kohderyhmiä ovat ensisijaisesti olleet pitkäaikaistyöttömät, päihde- ja mielenterveyskuntoutujat. (Storlund 2007, 7-13.)

Yhtenä mielenterveyskuntoutuksen perusteena on sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen. Syrjäytymiselle altistavia tekijöitä voi olla matala koulutustaso, työttömyys, pienituloisuus, toimeentulotuen saaminen, taloudelliset vaikeudet, luottamuksellisten ihmissuhteiden puuttuminen ja elämänhallinnan ongelmat. Syrjäytyminen on prosessi, joka ei ole kiinni vain yhdestä riskitekijästä tai tapahtumasta, vaan voi saada alkunsa jo lapsuuden epäonnistumisista kokemuksista tai puutteellisesta huolenpidosta. (Järvikoski 2004, 135-137.) Asiakkailta, joiden elämäntilanne on syystä tai toisesta kateissa, luottamus omaan identiteettiin ja mahdollisuuksiin on usein myös horjuva tai sitä ei ole. Järjestökadun toimijat tarjoavat toiminnallaan mahdollisuuden luottamuksen palautumiseen ja elämänhallinnan lisääntymiseen.

Kolmas sektori on ottanut kantaakseen mielenterveys- ja päihdekuntoutusta. Hankkeen opinnäytetöistä käy ilmi, että matalan kynnyksen kohtaamispaikat ovat yhteisöjen asiakkaille merkityksellisiä, niissä käyminen rytmittää päivää ja tuo sisältöä elämään.

Espoolaiset toimijat EMY ja EJY tekevät osaltaan kolmannen sektorin toimintaa. Espoon mielenterveysyhdistys ry järjestää jäsenilleen esimerkiksi kokous- ja kuntoutustoimintaa sekä kerho- ja opintotoimintaa (EMY ry Toimintakertomus 2010). Tärkeä osa EMY:n toimintaa on kuntouttava työtoiminta, jota selvitetään keväällä 2011 valmistumassa olevassa Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä (Hennola, Saari & Törrö 2011). Erilaiset vertaistuelliset keskusteluryhmät ovat myös osa EMY:n toimintaa. Espoon Järjestöjen Yhteisö taas toimii Espoossa kattojärjestönä järjestöille, jotka toimivat sosiaali- ja terveysalan piirissä. EJY tekee omalla tahollaan hanketyöskentelyä ja parantaa järjestöjen välistä verkostoitumista.

Ammattikorkeakoululaki määrittelee ammattikorkeakoulun tehtäväksi toteuttaa muun muassa aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä (Amk-laki 2003). Laurea on ammattikorkeakoulu, joka on levittäytynyt Uudellemaalle seitsemään eri toimipisteeseen. Kaikkien yksiköiden välillä on nähtävissä vahva profiloituminen, joka osaltaan liittyy alueellisiin eroihin. Yhteistä Laureassa on kuitenkin Laurean oma oppimismalli Learning by Developing (LbD).

Learning by Developing eli LbD tarkoittaa kehittämispohjaista oppimista. Se on Laurean kehittämä opetuksen innovaatio, joka on ainutlaatuinen tapa oppia ammatissa tarvittava osaaminen. LbD:ssa oppiminen tapahtuu kehittämishankkeissa tutkimalla ja kehittämällä ja sen toteutus perustuu opettajien, opiskelijoiden ja työelämän asiantuntijoiden kumppanuuteen. Tämä opettajista, opiskelijoista ja työelämän asiantuntijoista koostuva verkosto voi tuottaa innovaatioita, joita ovat esimerkiksi uudet tuotteet ja toimintamallit. Usein hankkeet ovat monialaisia, jolloin niissä voivat yhdistyä esimerkiksi hyvinvoinnin ja liiketoiminnan osaaminen. Laureassa opiskelija suorittaa opinnoistaan 20-40 prosenttia hankkeissa oppimalla. (LbD poster, 2007.)

LbD:n ehdoton vahvuus on, että kehittämishankkeiden pohjana ovat aidot työelämän ongelmat ja ilmiöt. Oleellista on oppia löytämään ja hallitsemaan kulloinkin käsiteltävänä olevan ongelman ydinilmiöt ja niihin liittyvät avainkäsitteet, joiden avulla ilmiöitä voidaan jäsentää. LbD:ssa toimitaan tiimeinä, joka koostuu verkoston jäsenistä. Kehittämistyön suunnittelu kuuluu koko tiimille, ei pelkästään opettajille. (Laurea Fakta 2010, 19-20.) Tutkimus- ja kehittämishankkeissa osaajilla on erilaisia rooleja, jotka jakautuvat hankkeittain opettajien, opiskelijoiden ja työelämän asiantuntijoiden kesken. Tutkijat vastaavat tutkimusprosessista, kehittäjät vievät kehittämishanketta eteenpäin ja opettajat toimivat työpajojen vastuuhenkilöinä. (Raij 2007, 20.)

LbD:ssa opiskelija toimii hankkeissa tasavertaisena kumppanina, ja hän saa opiskelunsa aikana kokemusta täysivaltaisena asiantuntijana toimimisesta. LbD:ssä osaaminen kehittyy monipuolisesti. Opiskelijalla on mahdollisuus ottaa paljon vastuuta projekteissa ja vastuunotto lisää menestymisen mahdollisuuksia työelämässä. LbD- toimintamallin avulla pyritään kehittämään opiskelijoissa valmiuksia vastata työelämän tulevaisuuden haasteisiin. Parhaimmassa tapauksessa myös työelämä ja alue hyötyvät hankkeen tuloksista. (Laurea Fakta 2010, 19-20.)

Työn rajalla -hanke on ollut osa LbD:n toimintamallia ja hankkeen tavoitteet käyvät ilmi Laurea Otaniemessä 31.7.2007 tehdystä tutkimus- ja kehittämissuunnitelmasta:

- 1) Tutkia ja kehittää hyvinvointialan kolmannen sektorin toimintaa
- 2) Edistää hyvinvointialan alueellista verkottumista
- 3) Kehittää valtaistavan työn menetelmiä ja toimintamalli kolmannelle sektorille

Hankkeen tutkimus- ja kehittämisstrategiaksi on määritelty osallistava toimintatutkimus. Sille on tunnusomaista se, että tutkittavien ja kehittämisen kohteena olevien ihmisten tasavertainen osallistuminen kaikkiin tutkimusvaiheisiin pyritään maksimoimaan. Tutkimus- ja kehitystyötä ei tehdä heistä vaan heidän kanssaan. Osallistava toimintatutkimus pyrkii hyödyntämään sekä määrällisiä että laadullisia tiedonhankintamenetelmiä, joiden merkitys korostuu osallistujien äänten voimistajana. (Hankesuunnitelma 2007.)

Osallistavan toimintatutkimuksen lähtökohtana on se, että se tähtää muutokseen. Tavoitteena voi olla osallistujien ammatillisen osaamisen, elämänlaadun tai sosiaalisen tilanteen ratkaiseva parantuminen. Osallistujien käsitykset ja toimintatavat muuttuvat oppimisen myötä. Tämä edellyttää hankkeessa tapahtuvien prosessien tarkkaa kuvaamista, koska muutosta on vaikea tavoittaa jälkikäteen. Tutkijat ja kehittäjät ovat muutoksen agentteja, jonka vuoksi on tärkeää että he jatkuvasti reflektioivat omaa ajattelua ja toimintaansa hankkeen edetessä. Tämä tarkoittaa uudenlaisten tiedonhankintatapojen kehittämistä, esimerkiksi henkilökohtaisten reflektiopäiväkirjojen pitoa. (Hankesuunnitelma 2007.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten Työn rajalla -hanke on kehittänyt EMY:n ja EJY:n toimintaa kyseisten järjestöjen näkökulmasta arvioituna.

Työn rajalla -hankkeen toteutumisen arvioinnin avuksi laadimme hankkeen jokaisesta opinnäytetyöstä koostuvan taulukkomuotoisen kirjallisuuskatsauksen, johon koottiin käytetyt asiasanat, työn sisältö ja käytetyt menetelmät sekä opinnäytetöiden tulokset. Tulosten perusteella laadittiin opinnäytetöiden kehittämisehdotusten kannalta parhaita kysymyksiä, joita esitettiin haastatteluissa. Koska haastattelumuodoksi valittiin teemahaastattelu, haastattelukysymykset jäivät joustaviksi.

Opinnäytetyön tavoitteena oli hankkeen määräajan lähestyessä loppuaan selvittää, onko hankkeessa potentiaalia sen jatkamiselle, sekä onko nykyinen toimintamuoto sille paras mahdollinen.

3 Hankkeen toimijat

EMY, EJY ja Santra-hanke muodostivat hankkeen toimijat. Hankkeen toiminnan alussa mukana oli myös Espoon työvoiman palvelukeskus (ETYP), joka sittemmin siirtyi osalliseksi toiseen hankkeeseen.

3.1 Espoon Mielenterveysyhdistys ry

Espoon mielenterveysyhdistys (EMY) ry:n tarkoituksena on edistää henkistä hyvinvointia, yhdistää ja aktivoida mielenterveyskuntoutujia ja heidän läheisiään yhdistyksen kotipaikkakunnalla ja sen lähialueilla, edistää jäsentensä mielenterveyttä ja tehdä ennalta ehkäisevää mielenterveystyötä. Yhdistyksen tarkoituksiin kuuluu myös alueellinen mielenterveyspalvelujen saatavuuden, laadun ja tason kehittäminen. (EMY ry. toimintakertomus 2010.)

EMY ry. järjestää monipuolista toimintaa Espoossa tarkoituksensa toteuttamiseen. Voittoa tavoittelematonta toimintaa on vertaistuki- ja työpajatoiminta ja keskustelu- ja valistustilaisuudet. Toimintamuotoihin kuuluvat myös eri harrastusalojen kerhot, opintotoiminta sekä retket ja matkat. (EMY ry. Toimintakertomus 2010.)

3.2 Espoon Järjestöjen yhteisö ry

Espoon Järjestöjen Yhteisö (EJY) ry on 14 espoolaisen sosiaali- ja terveysalan järjestön perustama yhteisö. EJY perustettiin vuonna 2004 järjestöjen omasta aloitteesta ja nykyisin mukana olevia jäsenjärjestöjä on lähes kuusikymmentä. EJY:n jäsenjärjestöt edustavat laajalti kol-

mannen sektorin järjestöjä Espoon mielenterveysyhdistyksestä, Espoon Sotaveteraaneihin ja Etelä-Suomen Syöpäyhdistykseen. (Espoon Järjestöjen Yhteisön strategia 2010.)

EJY:n tehtävänä on edistää jäsenjärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia ja luoda yleisiä toimintaedellytyksiä järjestöille. EJY:n käyttämänä tunnuslauseena on ”yhdessä enemmän” ja sen keskeiset arvot ovat rohkeus, luotettavuus ja suvaitsevaisuus. EJY:n visioon vuosille 2009-2012 kuuluu, että se on ”rohkea edelläkävijä ja vahva vaikuttaja niin paikallisesti kuin kansallisesti”. (Espoon Järjestöjen yhteisön strategia 2010.)

3.3 Santra-hanke

Työn rajalla -hankkeeseen on kuulunut myös vapaaehtoistoiminnan kehittäminen. Espoolaista vapaaehtoisverkostoa on organisoinut ja tukenut Santra-hanke, joka on koordinoitunut, tukenut ja kehittänyt vapaaehtoistoimintaa, muun muassa järjestämällä tukihenkilökurssin. Santra-hanke on Espoon Järjestöjen yhteisön, Espoon kaupungin ja Espoon seurakuntayhtymän yhteinen hanke. Santra-hankkeen avulla on koottu yhteen Espoon sosiaali- ja terveysalan vapaaehtoistoimijoita, esimerkkeinä Suomen Punaisen Ristin Tapiolan osasto, Espoon kaupungin vammaispalvelut ja Espoon Partiotuki ry. (Espoon vapaaehtoisverkosto 2010.)

Santra-hankkeen tavoitteena on yhteistyön voimin luoda paremmat edellytykset vapaaehtoistoiminnalle. Santra-hankkeen toimintaan on kuulunut muun muassa tukihenkilökurssin järjestäminen Laurea-ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille. (Espoon vapaaehtoisverkosto 2010.)

4 Hankkeessa toteutunut yhteistyö

Laurea-ammattikorkeakoulu on tehnyt myös muuta yhteistyötä Työn rajalla -hankkeessa opin- näytetyöprojektien lisäksi. Ensimmäisen vuoden sosionomiopiskelijoiden hanketyöskentely ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoiden, EMY:n ja Espoon työvoiman palvelukeskuksen yhteistyö toivat oman lisänsä hankkeen sisältöön.

Laurea-ammattikorkeakoulun Otaniemen toimipisteen ensimmäisen vuoden sosionomiopiskelijat osallistuivat lukuvuonna 2008-2009 hanketyöskentelyyn opettajiensa Matti Kurrosen ja Mirva Alapoikelan johdolla. Opiskelijoiden hanketyöskentely kuului ammatillisten opintojen moninainen ja monikulttuurinen asiakkuus ja metodisuus asiakastyössä opintokokonaisuuksiin. Hanketyöskentelyn yhteistyökohteina olivat Espoon Mielenterveysyhdistys, Askel, Hyvä arki ja Espoon työvoiman palvelukeskuksen TimeOut-ryhmä.

Sosionomiopiskelijoiden hanketyöskentelyn oppimistehtävänä syksyllä 2007 oli havainnoida 20 tuntia Järjestökadun toimintaa ja sen jälkeen analysoida havainnointinsa tuloksia. Käytettynä havainnointimenetelmänä oli osallistuva havainnointi, johon kuuluu, että tutkija osallistuu toimintaan, jota havainnoi. Osallistuva havainnointi valittiin tiedonhankintamenetelmäksi sillä sen katsottiin sopivan Järjestökadun epäviralliseen ilmapiiriin ja toimintaan. Opiskelijoiden tavoitteena oli havainnoida, mitkä olivat hankeympäristön asiakkaiden ja kansalaisten tarpeet ja erityispiirteet sekä miten hankeympäristön toiminta huomioi niitä. (Juujärvi 2008.)

EMY:n toiminta vastasi asiakkaitensa yhteenkuuluvuuden ja arvostuksen tarpeisiin kuuden opiskelijan havaintojen mukaan. EMY:n kuntouttava työtoiminta tarjosi opiskelijoiden havaintojen mukaan siinä mukana olleille asiakkaille onnistumisen kokemuksia ja että EMY tuki asiakkaitaan arjenhallinnassa. Opiskelijat havaitsivat, että ilmapiiri EMY:ssä oli ystävällinen ja kaikki olivat kuin suurta perhettä. Opiskelijoiden kehittämisehdotuksena EMY:lle oli itseohjautuvuuden tukeminen, esimerkiksi että asiakkaat suunnittelisivat itse joulujuhlan ohjelman. Opiskelijoiden mukaan se rakentaisi puitteita asiakkaiden keskinäiseen vuorovaikutukseen. Muihin kehittämisehdotuksiin kuului tiedotuksen parantaminen, tilojen viihtyisyyden lisääminen ja osallistavan toiminnan lisääminen iltapäiviin. (Juujärvi 2008.)

Päihdekuntoutujille tarkoitettu Askel ry. tuki opiskelijoiden mukaan asiakkaidensa niin fysiologisia, kuin psykososiaalisia tarpeita. Havaintojen mukaan ainakin osa asiakkaiden turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tarpeista tyydytettiin Askeleen toiminnassa. Opiskelijoiden havaintojen mukaan kaikkia arvostettiin yksilöinä, eikä erilaisuutta kavahdettu. Havaintojen perusteella tehtyjen kehitysehdotusten aiheet olivat viihtyisyyden parantaminen ja järjestetyn toiminnan lisääminen, esimerkiksi kokki- tai leipomiskerhojen muodossa. Yksi huomioitavimmista kehittämisehdotuksista oli kuitenkin asiakkaiden ja työntekijöiden vuorovaikutuksen kehittäminen. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden havaintojen mukaan, työntekijät voisivat olla enemmän vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa, sillä asiakkaiden kynnys mennä puhumaan työntekijöille oli havaintojen mukaan korkeahko. (Juujärvi 2008.)

Hyvä arki ry. oli yhtenä opiskelijoiden havainnointikohteena. Opiskelijat havaitsivat asiakkaiden tarpeiksi yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden, ja havainnoinnin mukaan ne täyttyivät Hyvän arjen toiminnassa pääasiassa vertaistuen voimin. Ruoka-apua jonottaessaan asiakkaat saivat keskusteluseuraa muista samassa tilanteessa olevista. Valitettavasti välillä fysiologisten tarpeiden täytyminen jäi vajavaiseksi, kun kaikille halukkaille ei jaettavaa ruokaa riittänyt. Opiskelijoiden kehittämisehdotuksena oli ruokakeskeisen avun kehittäminen kahvilapäivystystoiminnaksi niille päiville, kun elintarvikkeen jakoa ei ole. (Juujärvi 2008.)

Espoon työvoiman palvelukeskuksen TimeOut-ryhmä havainnoineet opiskelijat totesivat, että nuorille pitkäaikaistyöttömille tarkoitetun ryhmän toiminta oli aktiivista ja monipuolista. Toiminnallinen ryhmä teki käyntejä kuntosalille, uimahalliin, keilahalliin ja askartelupajaan. Havaintojen mukaan toiminnassa keskeistä ovat keskustelumahdollisuudet ohjaajien kanssa ja vertaistuen mahdollisuus, ryhmä tukee myös arkirutiineja ja säännöllisempää elämänrytmiä. Havaintojen mukaan TimeOut-ryhmä vastasi erityisesti yhteenkuuluvuuden ja itsearvostuksen tarpeisiin. Myös kognitiiviset tarpeet tulivat ryhmässä täytetyiksi. Ryhmästä sai yksilöllisen avun ja tuen lisäksi myös vertaistukea. Opiskelijoiden havaintojen mukaan ryhmä tuki asiakkaidensa voimaantumista. (Juujärvi 2008.)

Työn rajalla -hankkeeseen on kuulunut yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden ja Laurea-ammattikorkeakoulun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoiden kanssa. Asiakkaan toimintakyvyn edistämisen teeman alla olleessa ryhmä- ja verkosto-osaamisen opintojaksolla tarkoituksena oli syventää teoreettista ja käytännöllistä osaamista ryhmätyöskentelystä työmenetelmänä. Opintojaksoon osallistui ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelijoita, sekä työelämäedustajia EMY:stä, Askel-hankkeesta sekä Espoon työvoiman palvelukeskuksesta. (Salin 2010.)

Ylemmän ammattikorkeakoulun ryhmätoiminta opinnot sisälsivät teoreettista opiskelua ryhmätoiminnasta, ryhmän ohjaamisesta, verkostotyöstä, valtaistamisesta, perhetyöstä ja sosio-kulttuurisista menetelmistä sekä käytännön harjoituksia. Opinnot sisälsivät myös työnohjausta sekä käytännön harjoituksia niistä. Kokemukset opintojaksosta olivat myönteisiä ja kokeilua pidettiin mielenkiintoisena. Tällainen koulutuksen ja työelämän yhdistäminen opiskelussa on jatkossakin tervetullutta, mutta kysyy ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelijoilta, jo työelämästä tulevilta sitoutumista ja hyvää aikataulujen hallintaa. (Salin 2010.)

5 Opinnäytetyön viitekehys

Työmme teoreettinen viitekehys muodostuu järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan, vertaistuki mielensterveys- ja päihdekuntoutuksen tukena, voimaantumisen, valtaistumisen ja valtaistamisen käsitteiden ympärille. Viitekehys perustuu hankkeen viitekehukseen, sillä se on osaltaan ohjannut hankkeen toimintaa.

5.1 Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta

Järjestötoiminnalle ominaisia piirteitä ovat yleishyödyllisyys ja vapaaehtoisuus (Storlund 2007, 42). Järjestötoiminta onkin hyvin pitkälti vapaaehtoisten varassa. Järjestötoiminta tuo toimintaan tietynlaista luotettavuutta, koska yhdistyksissä toimitaan yhteisöllisen asian eteen. Yhdistykset ovat suomalaisille luonnollinen tapa toimia, sillä suomalaisissa yhdistyksis-

sä on jäseniä noin 15 miljoonaa. Järjestötoiminnan avulla saadaan yhteen samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä, jolla on paras mahdollinen vaikutus järjestön toiminnan kannalta.

Järjestöjen kehittäminen on oleellista alati muuttuvassa maailmassa. Kehittäminen tulee näin ollen suunnata tulevaisuuteen, jolloin tarvitaan pitkäjänteisyyttä, innovatiivisuutta ja tietois-ta tavoitteellisuutta. Tärkeää järjestön kehittymisen ja toiminnan jatkuvuuden kannalta on myös uusien aktiivien saaminen mukaan toimintaan. Uudet toimijat tulevat mukaan usein käytännön toiminnan innoittamina, jolloin tapahtumien ja esimerkiksi jäsenetujen hankkimi-nen nousee koko järjestön toimimisen kannalta tärkeäksi. (Harju 2003, 33.)

Vapaaehtoistoiminta on osa kolmatta sektoria ja sen keskeiset käsitteet, joiden kautta sitä on määritelty, ovat vapaaehtoisuus ja palkattomuus (Yeung, 2002). Vapaaehtoistoiminta on omasta halusta lähtevää, toisen ihmisen auttamista. Vapaaehtoistoiminnan kolme lähtökohtaa ovat keskinäinen tuki, auttaminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen (Yeung 2002, 7). Vuosi 2011 on Euroopassa vapaaehtoistoiminnan teemavuosi. Vapaaehtoistoiminnan vuoden tarkoi-tuksena on tuoda vapaaehtoistoiminnalle näkyvyyttä ja arvostusta. Tarkoituksena on myös, että järjestöt ja muut yhteisöt saisivat uusia vapaaehtoisia, ja uusi vapaaehtoinen uutta elä-mänsisältöä ja elämyksiä. (Vapaaehtoistoiminta 2011.)

Vapaaehtoistoiminta on toimintaa yhteisön hyväksi ja sen tulee olla pitkäjänteistä ja suunniteltua. Toimivaa vapaaehtoistoimintaa tukee tarpeiden kartoittaminen, toimintasuunnitelman laatiminen ja vapaaehtoisten perehdytys ja koulutus. Vapaaehtoisten työnohjauksella, palkitsemisella, toimintamahdollisuuksien kehittämällä, motivoinnilla, virkistyksellä ja arvioinnilla on myös osa onnistunutta vapaaehtoistyötä. (SPR 2005, 7-9.)

Työn rajalla -hankkeessa yhteistyössä oleva Santra-hanke on Espoon Järjestöjen Yhteisön pe-rustama. Santra-hanke perustettiin yhteistyössä Espoon seurakuntien, Espoon kaupungin, Suomen Punaisen Ristin ja muiden vapaaehtoistojien kanssa. Santra- ja Työn rajalla -hankkeen yhteistyössä valmistunut opinnäytetyö käsitteli tukihenkilökoulutukseen osallistumi-sen syitä ja tukihenkilön roolia.

Arffman ja Katajamaa (2010) kuvaavat tukihenkilökoulutusta käsittelevässä opinnäytetyössä vapaaehtoistoimintaan osallistumisen syiksi auttamisen halun ja yhteiskuntavastuun. Halu auttaa oli usein nimetty ensimmäiseksi syyksi osallistua koulutukseen ja joillain vastaajilla se saattoi olla ainoa nimetty syy. Haastatellut kertoivat saaneensa sisältöä elämäänsä tukihenki-lötoiminnasta ja koulutuksen tukeneen omaa kehittymisen halua. Mieleistä oli myös kokemus siitä, että haastateltu tunsikin itsensä tarpeelliseksi. Vapaaehtoistoiminnan yhteisvastuullisuuden piirrettä tukee haastateltujen näkemys yhteiskunnan eriarvoisuudesta. Koulutukseen osallistu-

jat näkivät, että palvelut jakautuivat epätasaisesti ja että osa ihmisistä jää ilman riittävää tukea, jonka pohjalta syntyi auttamisen halu. (Arffman & Katajamaa 2010, 24-26.)

5.2 Vertaistuki mielenterveyskuntoutuksen tukena

Vertaistukea voidaan määritellä omaehtoiseksi ja yhteisölliseksi tueksi sellaisten ihmisten kesken, joita yhdistää samanlainen elämäntilanne tai samankaltaiset kokemukset (Mielenterveydenkeskusliitto 2011). Vertaistukea järjestävät pääasiallisesti järjestöt ja yhdistykset ja se voi olla joko pari- tai ryhmämuotoista.

Vertaistuki on yksi yhteisöllisyyden muoto. Yhteisöllisyys on yksi ihmiselle välttämätön prosessi ja toimintamalli. Sen avulla voidaan saavuttaa hyviä tuloksia niin yksilölle kuin yhteisöllekin. Yhteisöllisyydelle on listattu neljä tunnuspiirrettä. Ensimmäinen piirre on pluralismi, eli yhteisöt perustuvat erilaisille arvoille ja yhteiskunnallisille pyrkimyksille. Toinen piirre on se, että yhteisön jäsenet toimivat avoimessa vuorovaikutuksessa keskenään. Kolmas piirre, mahdollistaminen, tarkoittaa yhteisön saavan enemmän aikaa kuin sen jäsen yksinään. Yhteisöt voivat myös itse määrittää tehtävänsä ja suunnitella toimintansa, mikä onkin neljäs tunnuspiirre yhteisöllisyydelle. (Harisalo & Miettinen 2004, 139-140.)

Mielenterveyden ongelmiin liittyy usein eristäytyminen ja yksinäisyys. Vertaistuen merkitys on merkittävässä asemassa kuntoutusvaiheessa. Osaltaan vertaistuen kautta Järjestökadun asiakkaalla on mahdollisuus kuntoutumiseen.

Mielenterveyskuntoutus on tärkeä osa kuntoutusta ja siihen on painotettu Kelan toimesta vuodesta 2005 kuntoutuksen kehittämisalueena (Mielenterveyskuntoutuksen kehittämishanke, Kela, 2010). Mielenterveyskuntoutus on laaja käsite, joka kattaa kuntoutuksen yksilöllisistä elämänkriiseistä vaikeiden kroonisten tilojen kuntoutukseen. Mielenterveyskuntoutuminen on prosessi, joka tähtää potilaan elämänlaadun monipuoliseen parantamiseen, itsetunnon vahvistamiseen ja toimintakyvyn palautumiseen. Mielenterveyskuntoutuksen tehtävänä on edistää kuntoutumisvalmiutta, tukea asiakasta saavuttamaan omat tavoitteensa ja tukea ja joustaa yksilöllisen prosessin etenemisessä. Kuntoutumisella on kolme vaihetta. Niistä ensimmäinen on tilanteen hyväksyminen, halua muutokseen ja toivon ja inspiraation lähteiden löytäminen. Toisena on tärkeää löytää oma tahto kuntoutukseen ja oppimaan vaalia sitä. Oppiminen tilanteesta ja käsitysten luominen muutostilanteesta sekä toimintakykynsä palautuminen kuuluvat niin ikään kuntoutuksen toiseen vaiheeseen. Kolmantena vaiheena on elämän laadun parantaminen. Pyrkimyksenä on voida hyvin ja saavuttaa uutta. Tätä kautta saavutetaan tasapaino, valtaistuminen, uusien ajattelutapojen oppiminen, asioista kiinnostuminen sekä oireiden väheneminen ja niiden hallinta. (Koskinen, 2004)

Vertaistuki saattaa olla mielenterveyskuntoutujan ainoa ihmiskontakti hoitokontaktien lisäksi. Siksi sen on pyrittävä tarjoamaan paikka, johon kaikki ovat tervetulleita, johon on helppo tulla ja jossa ei kysellä ongelmista. Niiden sijaan se luo paikan, jossa on luontevaa ylläpitää, kehittää ja harjoitella sosiaalisia taitoja sekä vuorovaikutussuhteita. (Järvikoski & Härkäpää 2004, 215-217.)

Vertaistukiryhmissä on mahdollisuus antaa ja saada tukea ihmisiltä, joilla on samanlainen elämäntilanne tai samankaltaisia kokemuksia. Vertaistoiminnassa auttaminen ei ole välttämättä tarkoitushakuista, vaan itse itseään ruokkiva sosiaalinen prosessi. Mielenterveyden keskusliiton mukaan vertaistukiryhmät ja niiden tarjoama vertaistuki ovat keskusliiton jäsenyhdistysten toiminnan kulmakivi. (Mielenterveydenkeskusliitto 2011.)

Nousiaisen Tarinoita Järjestökadulta opinnäytetyössä (2010) kuvataan, kuinka Järjestökadun asiakkaat kokivat tärkeäksi, että paikalla oli tuttuja ja että ihmiset eivät vaihtuneet koko ajan. Kertomuksissa kuvastui yhteisössä tapahtunut tutustuminen uusiin ihmisiin ja se että uusista ihmissuhteista oli tullut merkityksellisiä. Eräs Nousiaisen haastattelema Järjestökadun asiakas kuvasi kohtaamisista seuraavaa: *”on mukava mennä sinne, kun on tuttui, moikkaamaan, on tuttui naamoja, et ne ei vaihdu joka viikko”*. Nousiaisen mukaan yhteisöllisyys näyttäytyi asiakkaiden tarinoissa voimavarana, joka vahvisti jokaista yhteisön jäsentä omalla tavallaan. Turvalliseksi koettu ilmapiiri ja yhteisöstä saatu hyväksyntä kasvattivat voimaantumisen edellytyksiä haastattelujen perusteella. (Nousiainen 2010, 30; 45.)

Nousiainen kuvaa opinnäytetyössään, että haastatelluille Järjestökadun asiakkaille oli ensiarvoisen tärkeää mahdollisuus tavata ihmisiä turvalliseksi koetussa ympäristössä ja keskustelu vertaisten ja henkilökunnan kanssa vahvisti osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusta. Eräs haastateltu korosti vertaistuen merkitystä ilmaisemalla kokevansa suurta mielihyvää siitä, että muut ovat kiinnostuneet hänen asioistaan ja osoittavat sen kyselemällä ja kuuntelemalla. (Nousiainen 2010, 30-32.)

Vertaistuen saaminen ei välttämättä tarkoita fyysistä läsnäoloa samassa paikassa, vaan sitä voidaan toteuttaa myös erilaisilla keskustelupalstoilla Internetissä. Keskustelupalstoilta voidaan saada ja hakea tietoa, tukea, sosiaalisia kontakteja sekä tunnetta kokemusten, ajatusten, mielipiteiden ja tunteiden jakamisesta. Vertaistuen keskeisin ajatus onkin luoda kokemus, että ei ole yksin vaikeassa elämäntilanteessa tai ongelmiensa kanssa. Keskustelujen ja kokemusten vaihdon yhteydessä kuntoutuja voi helpommin hyväksyä oman tilanteensa, joka on ensimmäinen askel sopeutumisessa ja kriisistä selviämisestä. (Hentinen ym. 2009, 139-142.)

5.3 Verkostoituminen

Verkostoitumisen tarkoituksena on luoda yhteistyösuhde esimerkiksi eri järjestöjen välille. Yleensä yhteistyö on lähtenyt eri organisaatioiden välillä käyntiin taloudellisista ja tuotannollisista tarpeista, mutta uusin suuntaus verkostomaisessa toimintatavassa on näkemys verkostoista organisaatioiden toiminnan kehittämisen välineenä. Verkostoitumisen avulla organisaatioilla on paremmat edellytykset kehittyä kuin yksin toimivilla. Myös erilaiset toimijat takaavat organisaatiolle paremmat toimintaedellytykset esimerkiksi havaita muutoksia sekä tunnistaa ongelmia ja ratkaista niitä. (Ruotsala & Saari 2004, 20-31.)

Työn rajalla -hankkeessa espoolaiset kolmannen sektorin toimijat ovat saaneet mahdollisuuden verkostoitua. Hankkeen toimijoita yhdistää heidän asiakkaidensa tarve verkostoitua henkilökohtaisessa elämässään ja luoda uusia ihmissuhteita. Esimerkiksi Järjestökadun toimijat luovat konkreettisia mahdollisuuksia asiakkailleen verkostoitua, tarjoamalla heille tiloja.

Verkostoitumisen avulla eri järjestöt pystyvät tekemään yhteistyötä heitä molempia koskevis-
sa asioissa ja näin ollen säästämään henkilöstöresursseissa ja saavat vaikuttavamman voiman. Verkostoituminen kannattaa aina, koska koskaan ei voi tietää onko jollain muulla samanlaisia tavoitteita ja yhdessä niitä on helpompi saada eteenpäin. Esimerkiksi suomalaiset opiskelijajärjestöt ovat tehneet yhteisiä ulostuloja opiskelijoiden etujen parantamiseksi ja saanut tätä myötä laajemman huomion mediassa.

Harjun (2003) mukaan suomalaiset eivät ole luontaisia verkostotoimijoita, jonka takia sitä tehdään vähän. Toimintatapakin on hieman outo ja monimutkainen. Järjestöille verkostoituminen toimintatapana sopii kuitenkin hyvin. Verkosto voidaan rakentaa joko asiasisällön tai rakenteen ympärille. (Harju 2003, 85-87.)

Joensuu, Jokinen ja Mäkelä (2009) selvittivät opinnäytetyössään Espoon vapaaehtoisverkoston alkuvaiheen verkostoitumista. Työssä kuvattiin sitä horisontaalisena verkostona, koska sen toiminta perustui vapaaehtoisuuteen ja haluun tehdä yhteistyötä muiden, samanlaista toimintaa ylläpitävien organisaatioiden kanssa (Joensuu, Jokinen & Mäkelä 2009, 17). Työn tulokset osoittivat, että verkostoituminen ensimmäisten tapaamisten jälkeen oli päässyt hyvin alkuun, ja verkoston jäsenten näkemys verkostoideasta oli selkiytynyt. Verkoston toimijoilla oli paljon tavoitteita, joista osa toteutui tutkimuksen aikana, projektin alkuvaiheessa. Suuren osan tavoitteiden toteutumisesta uskottiin kuitenkin vievän enemmän aikaa. (Joensuu ym. 2009, 67.)

5.4 Voimaantuminen

Voimaantumista, englanniksi empowerment, on määritelty sisäiseksi prosessiksi, jossa ihmisen itseluottamus ja elämänhallinta kasvaa. Voimaantumisen keskeisenä ajatuksena on prosessin lähteminen ihmisestä itsestään. (Siitonen 1999, 93.)

Räsänen (2006) mukaan voimaantumisessa on kyse prosessista, jota jäsentää ihmisen suhde itseensä, päämääriinsä, tunteisiinsa ja ympäristöönsä (Räsänen 2006, 89-91). Prosessissa ryhmän tai yksilön vaikutusmahdollisuudet sosiaalisiin, taloudellisiin ja poliittisiin voimiin kohe-nevat. Siitonen (1999) viittaa voimaantumista vahvaksi tulemiseen. Vahvaksi tulemisen pro-cessissa tarvitaan lisäksi kuitenkin sosiaalisuutta, sillä toimintaympäristön olosuhteet ovat voimaantumisprosessissa olevalle merkityksellisiä (Siitonen 1999, 93). Voimaantuminen on todennäköisempää turvalliseksi koetussa ympäristössä, kuin ympäristössä joka koetaan jollain tavalla turvattomaksi.

Mattila (2008) kuvaa väitöskirjassaan ”Voimaantumisen ydin” empowermentin käsitettä viita-ten terveydenhoidon näkökulmaan, hyödyllisenä sateenvarjokäsitteenä, jonka avulla voidaan kuvata myös hoitotyön ammatillisen kasvun ja kehittymisen elementtejä, asiakkaan voimaan-tumisprosessin lisäksi. Mattilan mukaan vain voimaantunut sairaanhoitaja voi omalla toimin-nallaan voimaannuttaa asiakastaan tai työtoveriaan. (Mattila 2008, 27-29.) Voimaantumisen käsite on Mattilan mukaan ”universaali ilmiö, joka on terveyttä; terveyttä on voimaantua, olla voimissaan tai voimaantunut” (Mattila 2008, 36).

Voimaantumista tukee päämäärien ja arvojen asettaminen (Siitonen 1999, 141). Arvoilla onkin keskeinen rooli voimaantumisprosessissa. Nousiainen kuvailee Tarinoita Järjestökadulta opin-näytetyössään haastatellun kertoneen, että raitistumisen ja voimaantumisen myötä elämän-arvot olivat muuttuneet ja keskeiseksi oli muodostunut toisista ihmisistä välittäminen ja re-hellisyys itselle ja toisille (Nousiainen 2010, 38). Nousiainen työ sisälsi erilaisia tarinoita voi-maantumisesta. Erään Järjestökadun asiakkaan lausahduksesta käy ilmi toiveikkuus ja usko tulevaisuuteen: ”*jos uskoo omii juttuii, omii unelmii ja siihe et osaa arvostaa omii ja mui-ten tekemisiia, sillon kaikki on tässä elämässä mahdollista*”. (Nousiainen 2010, 36) Monien haastateltujen kohdalla oli käynyt ilmi myös halu ottaa vastuuta omasta hyvinvoinnista ja elämästä. Voimaantuminen on ongelmallinen käsite, sillä sitä ei voida mitata suorilla mitta-reilla, mutta Nousiainen kuvaa sitä kuitenkin selkeästi havainnoineen. (Nousiainen 2010, 45.)

5.5 Valtaistuminen ja valtaistaminen

Valtaistumisen ja valtaistamisen termit liittyvät läheisesti myös voimaantumiseen ja joissakin lähteissä niitä käytetään synonyymeinä toisilleen. Valtaistuminen on määritelty kriittisen tietoisuuden saamista omasta tilanteestaan ja kasvavaa kykyä toimia tähän tietoisuuteen perustuen (Siitonen 1999). Valtaistuminen on myös yksi kuntoutumisen perustavoite.

Järvikoski (2004) kuvaa kuntoutuksella aikaan saatua valtaistumista ja elämänhallinnan lisääntymistä oman elämän ja toiminnan merkityksellisyyden havainnointina, luottamuksen kasvua omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja itsemääräämisen ja toimintamahdollisuuksien lisääntymisenä. Valtaistuminen johtaa toiminnan ulkoisen perustan vakiintumiseen, joka voi tuoda taloudellista turvaa, hyvinvoinnin mahdollistavia olosuhteita ja tasa-arvoista osallisuutta yhteisön elämään. (Järvikoski 2004, 133.)

Tuusa (2005) kuvaa sosiaalityön pitkään olleen muutostyötä, jonka avulla tuetaan asiakkaiden itsenäisyyttä ja elämänhallintaa sekä estetään syrjäytymistä. Sosiaalityössä on alettu korostamaan valtaistumista tukevaa työtä. Valtaistuminen työttömyystilanteessa merkitsee ammatillista kehitystä hidastavien ja estävien henkilökohtaisten tekijöiden poistumista. (Tuusa 2005, 37.)

Kreulan ja Uusitalon (2009) EMY:n Mielen liike- projektin kanssa yhteistyössä toteutettu toiminnallinen opinnäytetyö käsitteli mielenterveyskuntoutujien valtaistumista ryhmätoiminnalla ja hankkeen tavoitteena oli kehittää valtaistavan työn toimintamalli. Kymmenen kertaa toteutuneet ryhmätapaamiset sisälsivät terveystietoa, liikuntaa, rentoutumisharjoituksia ja kulttuuria. Ryhmätoiminnan alussa ja lopussa täytetyt kyselymittarit osoittivat valtaistumista eli hyvinvoinnin edistymistä ja terveydellisen vastuun kantamista tapahtuneen selvästi. Kahdeksasta ryhmäläisestä kuusi kertoi aloittaneensa omatoimisen liikunnan ja haastatellut kertoivat kiinnittäneensä huomiota terveellisempään ravitsemukseen. Eräs ryhmäläinen kommentoi edistymistään seuraavasti: *”en muista, milloin olisin viimeksi elänyt näin terveellisesti”*. (Kreula & Uusitalo 2009, 21-23.)

6 Tiedonhankintamenetelmien kuvaus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajaavaara 2009, 161.) Työn rajalla -hankkeen väliarvioinnissa se tarkoittaa sitä, että haluttiin löytää ja paljastaa se, mitä hyötyä opinnäytetöistä ja toteutuneesta hankkeesta on ollut

EMY:lle ja EJY:lle. Myös yksi kvalitatiivisen tutkimuksen piirre on, että tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä.

Kirjallisuuskatsaus on yksi yleisesti käytetty perehtymisen keino käsiteltävään aiheeseen. Se luo tutkimukselle teoreettisen pohjan ja osoittaa, miten aihetta on aiemmin tutkittu. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tuoda myös ilmi, miten suunnitteilla oleva tutkimus liittyy jo olevassa oleviin tutkimuksiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 121.) Työn rajalla -hankkeen väliarvioinnissa tehtiin kirjallisuuskatsaus Laurea Otaniemestä julkaistuun yhteentoista hankkeesta valmistuneeseen opinnäytetyöhön. Pääasiallisena kohteena tarkasteltiin tutkimusten asiasanoja, työn sisältöä ja käytettyjä menetelmiä ja tutkimustuloksia. Kirjallisuuskatsauksen avulla pystyimme hahmottamaan paremmin hankkeen kokonaisuuden. Kirjallisuuskatsauksen tulokset koottiin taulukkoon (ks. liite 3).

Haastatteluun tiedonhankintamenetelmänä päädyttiin, sillä siinä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa ja sen etuna on, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta (Hirsjärvi ym. 2009, 205-206). Haastatteluaiheiden ja kysymysten järjestystä on mahdollista vaihtaa ja jättää joitakin kysymyksiä jopa tarvittaessa pois, jos käy ilmi, että kysyjällä ei ole riittävästi tietämystä aiheesta. Haastattelun etuna on sen joustavuus ja systemaattisuus. Haastattelu suo myös mahdollisuuden selventää saatuja vastauksia tai syventää saatuja tietoja, mahdollista on myös esittää täydentäviä kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 205-206.) Haastattelun etuna tutkimusmenetelmänä katsotaan myös olevan, että haastateltavat saadaan yleensä mukaan tutkimukseen, kun taas kyselylomakkeiden vastausprosentti jää yleensä matalammaksi. Haastattelulla on myös huonot puolensa, se vie aikaa, sen teko edellyttää huolellista suunnittelua ja tutkijan perehtymistä haastattelijan rooliin. Haastatteluun liittyy myös virhelähteitä, jotka saattavat aiheutua haastateltavasta, haastattelijasta tai tilanteesta sellaisenaan. On hyvä muistaa, että haastattelusta kerätty aineisto on tilanne- ja kontekstisidonnaista, tarkoittaen että haastateltu saattaa puhua samasta aiheesta toisessa tilaisuudessa erilailla. Tämä on hyvä ottaa huomioon tuloksia tulkitessa, tulosten yleistämisessä ei pidä liioitella. (Hirsjärvi ym. 2009, 205-206.)

Haastattelututkimus on hyödyllinen, kun tutkitaan tuntematonta aluetta, jota on tutkittu vain vähän tai ollenkaan ja tutkija ei voi tietää etukäteen vastausten suuntaa (Hirsjärvi ym. 2009, 205). Tämä vahvisti päätöstämme tehdä hankkeen väliarvioinnista haastattelut, sillä hankkeen toimivuutta ja siitä saatuja hyötyjä ei ollut aikaisemmin selvitetty.

Haastattelutyyppejä on olemassa kolme; strukturoitu haastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Strukturoidussa haastattelussa, lomakehaastattelussa käytetään lomaketta apuna. Lomakkeella kysymysten muoto ja järjestys on määrätty valmiiksi. Varsinainen haastattelu on helpohko tehdä, kun kysymykset on saatu laadittua. Teemahaastattelu on strukturoidun

ja avoimen haastattelun välimuoto, jolle tyypillistä on teemojen valmiiksi määrittely, mutta tarkka muoto ja kysymysten järjestys vielä puuttuvat. Avoimessa haastattelussa tutkija ja haastateltava käyvät vapaampaa keskustelua ja etenevät esille tulevien haastateltavan mieliteiden ja käsitysten pohjalta. Avoimen haastattelun huono puoli on se, että se vie aikaa ja se vaatii tutkijalta enemmän haastattelutaitoja kuin lomake- ja teemahaastattelu. (Hirsjärvi ym. 2009, 208-209.)

Teemahaastattelu antaa mahdollisuuden ihmisten näkökulmille, mutta kysymykset liittyvät kuitenkin aina samaan aiheeseen. Näin ollen vastausten tulkitseminen helpottuu. Haastattelu- ja valmisteltaessa huolellinen suunnittelu on tärkeää, sen avulla voidaan hahmottaa haastattelutilanteen sekä tutkimuksen päälinjat ja runko (Hirsjärvi & Hurme 2001, 65). Tiedonhankinta päädyttiin toteuttaa teemahaastattelun periaatteella, koska sitä on helppo soveltaa kvalitatiivisen tutkimuksen haasteisiin ja siinä haastattelun aihe on valmiiksi määritelty.

Kun Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelija on tehnyt opinnäytetyön Työn rajalla - hankkeeseen, EMY:stä tai EJY:stä on ollut yhteyshenkilö. Espoon mielenterveysyhdistyksen yhteyshenkilöitä ovat olleet Kaj Järvisalo, Tiina Myllyniemi, Vilja Vainio ja Riikka Koola, Espoon Järjestöjen yhdistyksestä Mika Luukkainen, Tiina Nurmenniemi ja Raisa Baer. Haastatelimme yhteyshenkilöinä toimineita sekä toiminnanjohtajia näistä edellä mainituista järjestöistä, jolloin saatiin mahdollisimman laaja kuvan, kuinka hanke oli palvellut heidän toimintaansa. Haastatteluja suunniteltaessa otettiin huomioon myös, että osa edellä mainituista henkilöistä oli saattanut jo vaihtaa työpaikkaa.

Haastattelut toteutettiin loka- ja marraskuussa 2010. Opinnäytetyösuunnitelman mukaan haastattelumenetelmänä oli tarkoitus käyttää ryhmähaastattelua, mutta aikataulutusten takia haastattelut olivat yksilö- ja parihaastatteluja ja niitä tuli yhteensä neljä. Ryhmähaastattelujen toteutuminen kaatui aikataullisiin ongelmiin sekä haastattelijoiden että haastatelluiden puolelta. Tärkeintä oli kuitenkin saada mahdollisimman laaja kuva hankkeen hyödyistä kokosen keston ajalta. Haastattelujen tueksi toimitettiin opinnäytetyön suunnitelma ja kirjallisuuskatsauksen taulukko järjestöjen toimijoille, jotta monivuotisen hankkeen eri osa-alueet olisi helpompaa palauttaa mieleen.

Myös sairauspoissaolot hankaloittivat osaltaan haastattelujen toteutumista. Haastatteluja oli yhteensä neljä, joista kolmessa oli yksi haastateltava ja yhdessä oli kaksi haastateltavaa. Kaikki haastattelut nauhoitettiin opinnäytetyön tekijöiden käyttöön.

Haastattelukysymykset rakentuivat kolmen teeman ympärille. Yhteisiä teemoja molemmille hankekumppaneille olivat yhteistyön rakenne, valtaistumisen viitekehys, kokoontumisten toteutus sekä hankkeen ohjaus. Lisäksi kysimme hankkeen toimivuuteen, kokemuksiin liitty-

viä asioita sekä opinnäytetöihin liittyviä kysymyksiä. Valitut teemat toimivat myöhemmin analyysirunkona.

7 Aineistoanalyysin kuvaus

Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla voidaan analysoida tekstiä objektiivisesti ja systemaattisesti ja sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Sisällönanalyysi on sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen analyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Tällä menetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty ja yleisessä muodossa oleva kuvaus. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan sisällönanalyysiä voidaan pitää yksittäisenä metodina sekä väljänä teoreettisena kehyksenä, sillä se mahdollistaa tiettyjä käsitteellisiä liikkumavapauksia, mutta edellyttää myös joidenkin rajoitteiden hyväksymistä. Käsitteenä se voi tarkoittaa niin sisällönanalyysia kuin sisällön erittelyä. Jos kyse on sisällönanalyysista, tuotettu aineisto voidaan kvantifioida, eli analyysiä jatketaan niin, että siitä saadaan tuotettua määrällisiä tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103-107.)

Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa rajataan tulokset ja suljetaan epäoleellinen tutkimusaineistosta pois (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Aloittelevien tutkijoiden ongelmaksi koetaan usein se, että keskitytään epäoleellisiin asioihin. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan on tärkeintä pysyä alkuperäisessä tutkimussuunnitelmassa, eikä aineiston perusteella lähdetä tutkimaan aineistosta nousseita muita mielenkiintoisia aiheita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.)

Litterointi on sisällönanalyysin toinen vaihe, josta tuotettu aineisto toimii tutkijan muistiinpanoina ja niistä voidaan tarkistaa tekstin eri kohtia myöhemmissä vaiheissa. Teemoittelu on sisällönanalyysin kolmas vaihe ja se ei voi toteutua ilman aineiston rajauksen ja litteroinnin toteutumista. Opinnäytetyössämme sisällönanalyysi suoritettiin litteroidun aineiston teemoittelulla. Sisällöstä ei rajattu epäolennaisuuksia pois, kuten Tuomi ja Sarajärvi (2009) kuvaavat, vaan korostettiin olennaisia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-93.) Korostus tapahtui litteroidusta aineistosta tehdyn koosteen tekstin värikoodittamisella. Värikoodien teemoina käytettiin haastattelurungon teemoja; yhteistyön rakenne, valtaistumisen viitekehys, kokoontumisten toteutus sekä hankkeen ohjaus.

Teemoittelu voi olla luokittelun kaltaista, mutta siitä painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Teemoittelussa on ennen kaikkea kyse siitä, että laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan, meidän työssä värikoodeja apuna käyttäen. Tämä antaa mahdollisuuden vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Ideana on etsiä aineistosta tiettyä teemaa eli aihetta kuvaavat näkemykset. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-93.) Aineiston keruu opinnäytetyössämme on tapahtunut teemahaastattelulla, joten aineistonkäsitteilyä helpotti haastattelurungon valmiiksi muotoutuneet teemat.

8 Opinnäytetyön tulokset

Aineistoanalyysinä käytetyn teemoittelun kautta tuloksista nousi selkeästi kolme teemaa; yhteistyö, toiminnan kehittyminen ja hankkeen tulevaisuus. Tulokset jakautuivat järjestöjen välillä. Espoon mielenterveysyhdistyksen toimijoiden kokemukset hankkeen yhteistyöstä olivat myönteisempiä, kun taas Espoon Järjestöjen yhteisö ry:n haastatelluilla oli enemmän kielteisiä kokemuksia. Käsittelemme seuraavassa tulokset teemoittain.

8.1 Yhteistyö

Kokemukset yhteistyöstä jakautuivat järjestöjen välillä. Toteutettujen haastattelujen mukaan EMY:ssä yhteistyö koettiin myönteisimmiksi, kuin taas EJY:ssä. Yhteistyöstä EJY:n kokemusten mukaan kielteisiä kokemuksia olivat muodostaneet muutamien opiskelijoiden sitoutumattomuus toimintaan, joka oli vaikuttanut kokemuksiin mukaan käsitykseen koko hankkeen yhteistyöstä. EJY:n Santra-hankkeessa koettiin, että yhteistyön positiivinen piirre oli ollut opinnäytetöiden tekijöiden saanti ja harjoittelujaksoa suorittaneet opiskelijat. Lisäksi tutkimustiedon saanti opinnäytetöiden kautta käytännön työn tueksi koettiin rikkaaksi ja positiiviseksi yhteistyön hedelmäksi.

Yhteistyötä ei ole selkeästi pystytty yhdistämään itse hankkeeseen, vaan sen toimivuus on ilmentynyt erityisesti hankkeessa tehtyjen opinnäytetöiden kautta. Opinnäytetöiden yhteydessä oltujen tapaamisten yhteydessä myös itse hanke on valottunut järjestöille.

Järjestöjen yhteneväiset kokemukset yhteistyöstä tulivat esiin kehitettävissä asioissa. Molemmissa järjestöissä oltiin sitä mieltä, että kokoontumisten ja tapaamisten suunnittelussa olisi parantamisen varaa ja näitä tulisi tulevaisuudessa kehittää. Kielteisiä kokemuksia oli myös aikatauluttamisessa ja viestinnässä. Lisäksi koettiin tärkeänä, että hankkeen kokonaisuudesta kerrottaisiin enemmän toimijoille, koska Työn rajalla - hanke on muutakin kuin opinnäytetyöt. Kaikki haastatellut kokivat, että yhteistyössä on potentiaalia, eikä missään nimessä sitä kannata lopettaa.

Hankekokoonnotukset oli kaikkien mielestä hieman epäselviä ja niiden suunnitteluun kaivattiin enemmän panostusta. Useammalle haastatelluista jouduttiin selventämään kokoontumisten tarkoitusta ja osa ei edes tiennyt, että hankkeesta on ollut kokoontumisia. Hankekokoonnotusten yhteydessä on haastateltujen mielestä siirretty vastuuta, eikä verkkotyöskentelyä ole koettu mieleiseksi.

8.2 Toiminnan kehittyminen

Hanke oli haastateltujen toimijoiden mukaan kehittänyt tavoitteidensa mukaisesti myös järjestöjen toimintaa. Eräs haastatelluista kuvasi seuraavasti:

”helposti tartuttavia mahdollisuuksia on syntynyt, ainakin henkilökohtaisella tasolla, yhdistystasolla ei ehkä niinkään asioita joihin olisi tartuttu”.

Santra-hankkeen toimijoiden mukaan hankkeen keskeisin hyöty heille oli tukihenkilökoulutus. Tukihenkilökoulutuksesta tehtiin opinnäytetyö (Arffman & Katajamaa 2010) ja opiskelijat suorittivat opintoihin kuuluvan harjoittelun hankkeessa ja ollen mukana tukihenkilökoulutuksessa. Työharjoittelua suorittaneiden opiskelijoiden koettiin myös tuoneen

”uusia näkemyksiä ja ihan uutta verta tähän hommaan”.

EMY:ssä toiminnan koettiin kehittyneen opiskelijoiden järjestämän ryhmätoiminnan kautta. Opinnäytetöitä tehneet opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat rentoutumis- ja voimaantumisyhdistyksiä mielenterveysyhdistyksessä, joista osa myös jatkui opiskelijoiden lähdön jälkeen (ks. Kreula & Uusitalo, 2009 ja Malmberg & Wiksten, 2009).

Toiminnan kehittämisessä yhteiseksi molemmissa järjestöissä koettiin ulkopuolinen näkökulma omaan toimintaan. Erityisen positiivisena asiana koettiin analyttisen näkökulman lisääntyminen opinnäytetöiden kautta, sillä opinnäytetöissä tutkittiin ja toteutettiin asioita, joista haastatellut kuvasivat, että heidän omat resurssit eivät olisi riittäneet. Eräs haastateltu mainitsi asiasta:

”oikeastaan kaikista tehokkainta on ollut opinnäytetyöt. niiden myötä on tullut ensinnäkin sellaista mitä me ei oltaisi ehditty millään tehdä, se on ollut ulkopuolinen, joka on tarkastellut meidän toimintaa ja me ollaan saatu siitä sitten näkemystä omaan toimintaan.”

Lisäksi työharjoittelijat ovat tuoneet uutta verta toimintaan, sekä heiltä on saatu paljon uusia näkemyksiä, ideoita, havaintoja ja toimintamalleja toiminnan kehittämiseen. Espoon vapaaehtoisverkoston verkostoitumista käsittelevästä opinnäytteestä Santra-hankkeessa koettiin saadun arvokasta tietoa myös verkoston kehittämisestä.

Toimijat olisivat toivoneet vielä enemmän tietoa hankkeen kautta siitä, miten esimerkiksi harjoittelijoita voitaisiin hakea. Harjoittelijoiden haku koetaan vaikeaksi, mutta he näkevät

Laurean mahdollisuutena ja apuna harjoittelijoiden rekrytoinnissa. Järjestöt tarvitsevat harjoittelijoita koko ajan.

8.3 Hankkeen tulevaisuus

Haastatteluista kävi ilmi, että Työn rajalla - hankkeessa koettiin olevan potentiaalia. Erään haastatellun mukaan hyvää oli ollut työelämälähtöisyyden näkyvyys ja toiminnan koettiin olleen helposti lähestyttävää kummankin osapuolen taholta, mutta sen hahmottamisessa koettiin olleen ongelmia.

”Hankkeessa potentiaalia - valtavan hyvää työelämälähtöisyyden näkyvyys, helposti lähestyttävää kummaltakin osapuolelta. Opiskelijan näkökulmasta vielä ehkä selkeämpi kuin työelämäkumppanin?”

Haastatelluilta toimijoilta nousi lukuisia kehittämisideoita hankkeelle ja yhteistyölle, jotka käsittelivät yhteistyön parempaa koordinoitua tulevaisuudessa. Haastatellut toivoivat, että hankkeen aikataulut ja toiminta olisivat selkeämpiä. Toiminnan kehittymistä, yhteistyötä ja sen ylläpitoa tukisivat myös säännölliset tapaamiset, jotka järjestettäisiin esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa. Tärkeintä kuitenkin on se, että tapaamiset sovitaan yhdessä ja ajoissa. Ehdotuksena nousi puolivuositainen tiedote, josta kävisi ilmi hankkeen ja toimijoiden kuulumiset. Eräs haastatelluista kuvasi tiedotteen ideaa seuraavasti:

”mitä teille kuuluu, mitä teillä/meillä on tapahtumassa tulevaisuudessa?”

Haastateltujen mukaan toimintaa olisi hyvä kehittää tulevaisuudessa, erityisesti käytännön lähtökohtia, kuten edellä viestintää. Haastatteluista kävi ilmi, että yhteistyön oppilaitoksen ja järjestöjen välillä toivotaan tulevaisuudessa olevan opiskelijalähtöisempää, yhteistyössä ja koordinoinnissa toivotaan olevan enemmän opiskelijoita ja toiminnan halutaan olevan opiskelijoita kiinnostavaa.

9 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset

Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset esiteltiin hankkeen toimijoille joulukuussa 2010 järjestetyssä työelämäseminaarissa, joka toimi samalla opinnäytetyön seminaarina.

9.1 Omat johtopäätökset

Tuloksista käy ilmi, että yhteistyö on ollut parempaa EMY:n ja Laurean välillä, kuin EJY:n ja Laurean välillä. EJY:n ja Laurean väliseen yhteistyöhön on vaikuttanut se, että muutamat

epäonnistuneet projektit olivat pilanneet koko yhteistyön potentiaalin. Epäonnistuneilla projekteilla haastatellut tarkoittivat esimerkiksi opiskelijoita, jotka eivät olleet täysin sitoutuneet opinnäytetyönsä tekemiseen ja prosessi oli jäänyt siitä syystä kesken. Eräissä tapauksissa henkilökohtaiset kemiat eivät olleet kohdanneet ja opinnäytetyön eteneminen oli jäänyt siihen.

Tuloksista voi nähdä, että yhteistyön kehittäminen on tärkeää. Ongelmana näemme kuitenkin sen, että yhteistyö toimii hankkeen sisällä. Ehdotamme hankkeen lopettamista ja yhteistyön jatkamista verkostofoorumin muodossa. Verkostofoorumiin kuuluisi samat yhteisöt kuin hankkeen aikana sekä Laurean edustajat. Erityisesti Verkostofoorumi keskittyisi siihen, että opiskelijoita saataisiin enemmän mukaan ja toiminnasta saataisiin opiskelijalähtöisempää, sekä se palvelisi paremmin järjestöjen tarpeita. Verkostofoorumi kokoontuu ensimmäistä kertaa 29.4.2011, jolloin se määrittelee itselleen vuosikellon, tapaamisajankohdat ja -paikat sekä toimintamallin. Verkostofoorumi voisi tehdä puolivuositiedotetta, joka oli erityisen toivottu tiedottamismuoto ja kävi ilmi haastatteluissa.

Toisena kehittämisehdotuksena näemme Santra-hankkeessa toteutetun tukihenkilökoulutuksen. Vapaaehtoistoiminnan teemavuotena 2011 tukihenkilökoulutus voisi olla markkinoitava tapa osallistua opiskelijana. Esimerkiksi tukihenkilökoulutus ja tukihenkilönä toimiminen sopivat ensimmäisen vuoden sosionomiopiskelijoiden työharjoitteluksi. Tästä olemme jo alustavasti keskustelleet ohjaajiemme kanssa ja he eivät nähneet sitä mahdottomana ideana. Idea voitaisiin sovittaa myös ensimmäisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijoille, mutta siinä tapauksessa opiskelijan tulisi olla lähihoitajataustan omaava, koska opiskelijan harjoittelutavoitteet on kuitenkin saavutettava.

9.2 Työelämäseminaari

Laurea Otaniemi järjesti 10.12.2010 työelämäseminaarin, johon kutsuttiin kaikki Työn rajalla-hankkeen toimijat. Seminaari toimi samalla opinnäytetyöseminaarina meille ja toiselle ryhmälle.

9.2.1 Verkostofoorumi

Keskusteluissa verkostofoorumi sai kannatusta ja ideasta pidettiin kovasti. Verkostofoorumi kokoontuu ensimmäistä kertaa huhtikuun lopulla 2011 ja paikalla olleet vievät tietoa siitä eteenpäin omissa järjestöissään ja yhdistyksissään, jolloin verkostosta saataisiin mahdollisimman laaja ja kattava. Seminaarissa paikalla olleet kokivat hyvin tärkeänä, että suunniteltavassa verkostofoorumissa olisi myös opiskelijoita jäseninä. Keskustelua herätti se, miten opiskelijat saataisiin paremmin mukaan foorumin toimintaan ja miten verkostofoorumi voisi

mahdollistaa suoran rekrytoinnin opiskelijoiden ja järjestöiden välille, eikä ammattikorkeakoulun tarvitsisi olla siinä välissä. Hyvänä jatkona nähtiin se, että verkostofoorumissa toimisi sekä työelämäedustajat että opiskelijat yhdessä. Opettajan tai Laurean edustajan läsnäolo koettiin kuitenkin välttämättömänä.

Keskustelussa kävi ilmi, että tulevaisuudessa yhteistyössä toivotaan korostuvan kaikkien tarpeet ja ne otetaan huomioon. Tutkimushaastatteluista kävi jo ilmi, että yhteistyö oli ollut liian Laurea-vetoista, jota seminaarissa käyty keskustelu tuki. Verkostofoorumi pystyy ensimmäisessä tapaamisessaan määrittelemään itselleen toimintamallit ja vuosikellon, jonka pohjalta kaikki panostavat yhteistyöhön. Verkostofoorumin kautta pystytään viestimään paremmin. Haasteena nähtiin se, ettei verkostofoorumilla olisi selkeätä vetäjää, mutta Soile Juujärvi ja Heikki Penttilä ovat osoittaneet kiinnostuksensa jatkaa hankkeen vetämistä foorumimuodossa. Vastuu heillä kuitenkin pienenisi, joka mahdollistaa foorumin itseohjautuvuuden paremmin. Heidän roolinsa voisi olla esimerkiksi tapaamisten koollekutsuja ja tilojen järjestäjä. Erityisen tärkeänä nähtiin, että tapaamiset olisivat ennalta määrättyjä ja sovittuja.

9.2.2 Tukihenkilökoulutus

Ideasta laajentaa tukihenkilökoulutusta osaksi opintosuunnitelmaa, sai myönteisen vastaanoton. Lisäksi nähtiin hyvänä mahdollisuutena laajentaa yhteistyötä enemmän moniammatilliseksi ja koulutusaloja ylittäväksi. Tämä tarkoittaa, että tehtäisiin enemmän sairaanhoitajaopiskelijoiden, terveydenhoitajaopiskelijoiden ja fysioterapeuttiopiskelijoiden yhteistyössä tekemiä opinnäytetöitä tai projektitöitä.

9.2.3 Muun yhteistyön kehittäminen

Kansainvälisenä vapaaehtoistoiminnan teemavuotena vuonna 2011 tekijöitä kaivattaisiin erityisesti Santra-hankeeseen. Joulukuisessa seminaarissa keskusteltiin myös, minkälaisia mahdollisuuksia foorumi antaisi omalta osaltaan toimia teemavuoden projekteissa.

Muun yhteistyön kehittämisen osalta keskusteluissa nousi ilmi myös kysymys oppilaitosten välisestä yhteistyöstä. EMY tiedusteli mahdollisuuksia varata Laurea opiskelijoille harjoittelupaikkoja etukäteen ja ensimmäisessä verkostofoorumin tapaamisessa on tarkoitus keskustella aiheesta lisää, hyödyllinen keskustelunaihe tulevaisuudessa voisi olla myös mielenterveysyhdistyksessä suoritettavan harjoittelun houkuttelevaksi tekeminen sairaanhoitajaopiskelijoille.

9.3 Työn rajalla -hankkeen arviointi

Työn rajalla -hankkeen tavoitteena oli hankesuunnitelman mukaisesti kehittää toimijoiden kanssa valtaistavan työn toimintamalli. Ensimmäinen vaihe hankkeessa oli kehittämistarpeiden selvittäminen, toinen vaihe valtaistavien työmenetelmien ja toimintamuotojen kehittäminen ja pilotointi. (Hankesuunnitelma 2007) Valtaistavan työn toimintamallin kehittymisestä ei saatu väliarvioinnissa näyttöä, mutta toimijoiden välinen verkostoituminen antaa edellytyksiä tälle jatkossa, jos varsinaista toimintamallia halutaan vielä kehittää. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa selvitettiin kehittämistarpeita, joka jatkui työmenetelmien ja toimintamuotojen kehittämisellä ja pilotoinnilla. Hankkeessa toteutunut yhteistyö; ensimmäisen vuoden sosionomiopiskelijoiden havainnoiva hanketyöskentely, ylemmän amk:n opiskelijoiden ryhmätoiminnan opintojakso ja yksitoista toteutunutta opinnäytetyötä, ovat tuoneet sisällön hankkeeseen. Erityisesti opinnäytetöiden katsottiin onnistuneen ja niistä toimijat olivat pääosin tyytyväisiä.

Valtaistumisen käsite toimi Työn rajalla -hankkeen teoreettisena viitekehyksenä ja käsite on oleellinen osa myös kolmannen sektorin toimintaa. Valtaistumisen toimivuutta hankkeen viitekehyksenä kysyttiin toimijoilta haastatteluissa. Käsite, erityisesti teoreettisena viitekehyksenä, oli haastatelluille melko vieras, ja se koettiin hankalaksi, mutta voimaantumisen ja asiakkaan omia voimavaroja tukeva toiminta käsitteinä auttoivat toimijoita ymmärtämään myös valtaistumisen käsitteen. Tässäkin oli toimijoiden välisiä eroja.

”Hyvä viitekehys, toiminut EMY:n maailmassa hyvin, laaja ja hyvä lähtökohta, lähellä yhdistyksen perustavoitetta. Palvelee EMY:ä hyvin.”

”Kauheen vaikee vastata.. Kun mulle tää on ollut niin etäinen, et ku meillä on vaan käynyt ne opiskelijat täällä. Niin en mä oikeen osaa tohon vastata mitään.”

”Periaatteessa tuo voi toimii, käsite on ehkä vähän uusi ja vieras vielä.”

Learning by Developing tarkoittaa kehittämispohjaista oppimista. Tämä Laurean kehittämä opetuksen innovaatio on ainutlaatuinen tapa oppia ammatissa tarvittava osaaminen. LbD:ssä oppiminen tapahtuu kehittämishankkeissa tutkimalla ja kehittämällä ja sen toteutus perustuu opettajien, opiskelijoiden ja työelämän asiantuntijoiden kumppanuuteen. Myös Työn rajalla -hanke on toteutettu LbD:n periaatteiden mukaisesti. Ylipäätänsä Työn rajalla -hankkeeseen hanketyöskentely on tuonut haasteita, joka käy ilmi myös tuloksista.

Haastattelujen yhteydessä kerroimme toimijoille Laurean rakenteesta ja toimintamenetelmistä, kuten LbD:n mukaisesta hanketyöskentelystä, jotka eroavat muiden oppilaitosten toimintamenetelmistä. Tämä selkeytti toimijoille, minkä takia joitain asioita on tehty tavalla, joka on ollut heille vieras. Varsinainen hanke on rajoittanut yhteistyötä, koska yhteistyötä ei ole pystytty laajentamaan hankkeen puitteissa sille asetettujen tavoitteiden takia. Esimerkiksi Santra-hankkeen tukihenkilökoulutus olisi voinut toimia ilman hankkeen tuomia rajoitteita paremmin. Toisaalta paremmalla viestinnällä olisi hankkeessakin toimimisella saatu parempia tuloksia.

Suurin ongelma, ja pohtimisen arvoinen asia, on ylipäättänsä hankemuotoinen työskentely sosiaali- ja terveysalalla. Työn rajalla -hankkeen toimijoita yhdistää vapaaehtoisuus, jolloin hankkeessa toimiminen ei välttämättä ole mielekäästä tai edes tarkoituksenmukaista. Lisäksi tuloksista kävi ilmi, että toimijat toivoisivat Laurealta enemmän opiskelijälähtöisempää toimintaa. Työn rajalla -hankkeen yhtenä ongelmana on ollutkin saada opiskelijoita mukaan hankkeeseen, johon Verkostofoorumilla haetaan parannusta.

10 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta. Lopussa pohdimme opinnäytetyöprosessia sekä omaa toimintaamme.

10.1 Eettisyys

Tutkijoiden ammattietiikaksi voidaan määritellä tutkimusetiikka, johon kuuluvat eettiset periaatteet, normit, arvot ja hyveet. Tutkijan tulisi noudattaa näitä harjoittaessaan ammattiin. Tiedon luotettavuuteen ja tarkistettavuuteen liittyvät tutkimusaineiston keruu, käsittely ja asianmukainen arkistointi. Eettisesti hyvä ja onnistunut tutkimus edellyttää hyviä tieteellisiä tietoja, taitoja ja hyviä toimintatapoja niin tutkimustyössä kuin sosiaalisesti tiedeyhteisössä sekä suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. (Kuula 2006, 23-24; 34.) Katsotaan, että hyvää tutkimusta ohjaa tutkijan eettinen sitoutuneisuus. Tutkijan on huolehdittava, että tutkimus on jo suunnitelmasta lähtien laadukas, tutkimusasetelma on sopiva, rajaus oikea ja raportointi hyvin tehty. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125-127.)

Osallistujille kerrottiin selvästi, mitä väliarvioinnin haastatteluihin osallistuminen tarkoittaa. Toteutusvaiheessa kun haastattelupyynnöjä lähetettiin järjestöjen edustajille, samassa yhteydessä lähetettiin myös opinnäytetyön suunnitelma sisältäen kirjallisuuskatsaustaulukon jo kerätyistä tuloksista, johon annettiin mahdollisuus perehtyä ennen haastatteluja. Opinnäytetyösuunnitelma sisälsi myös tutkimuskysymykset. Tutkimusluvan hankkiminen ei opinnäytetyössä ollut tarpeellista, sillä opinnäytetyö toteutettiin omalle oppilaitokselle. Osallistujille

kerrottiin, että aineistot tulivat vain opinnäytetyön tekijöiden käyttöön ja tutkimusaineisto hävitetään analysoinnin päätyttyä.

Lähtökohtana kvalitatiivisen aineiston anonymisoinnille on aineiston tarkastelu kokonaisuutena (Kuula 2006, 214). Työn rajalla - hankkeen väliarvioinnissa tässä kohdattiin pieniä haasteita, sillä osallistujien lukumäärän ollessa pieni ja tarkoituksena luoda käsitys järjestöjen kokemuksista, anonymiteetti oli paikoitellen uhattuna. Erytisesti tämä korostui, kun tarkoituksena oli kerätä kokemuksia järjestöiltä hankkeen toiminnasta ja tulokset jakautuivat järjestöjen välille. Hyvä on kuitenkin muistaa, että julkaistavat tutkimustekstit ovat eri asia kuin tutkimusaineisto. Periaate kvalitatiivisessa aineistossa eettisen tutkimuksen ja anonymisoinnin takaamiseksi on suorien tunnisteiden, kuten nimien, osoitteiden, syntymäaikojen ja puhelinnumeroiden poistaminen aineiston yhteydestä, kun aineiston toimivuus on tarkastettu (Kuula 2006, 207-214).

Opinnäytetyössä olemme noudattaneet Laurea-ammattikorkeakoulun eettisiä ohjeita (2007), joiden mukaan toimintatapoina on rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus. Eettisiä ohjeita on ohjeistuksen mukaisesti seurattu koko tutkimusprosessissa, haastattelujen tallettamisessa, tulosten esittämisessä ja lopullisen hankkeen arvioinnin teossa. (Laurea eettiset ohjeet 2007.)

10.2 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa merkityksellistä on tutkimusaineiston totuudellisuus ja objektiivinen tieto. Luotettavuuskriteereihin kuuluu laaja joukko eri käsitteitä, kuten uskottavuus, vastaavuus, siirrettävyys, luotettavuus ja varmuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 138-139.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä avoin, luotettava ja objektiivinen väliarviointi siitä, miten hanke on toteutunut ja palvellut mukana olleita kolmannen sektorin toimijoita Espoossa.

Tuomi ja Sarajärvi (2009) kuvaavat luotettavuuskriteereitä teoksessaan Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uskottavuus luotettavuuskriteerinä edellyttää tutkimukseen osallistuneiden käsityksen selvittämistä sekä riittävästä kuvauksesta että kerätyn aineiston todenmukaisuudesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 138-139.) Työssämme tähän oli mahdollisuus opinnäytetyön arvioivana seminaarina toimineessa työelämäseminaarissa, jossa esityksen jälkeen keskusteltiin kerätystä tuloksista ja tekemistämme kehittämisehdotuksista. Tulosten siirrettävyys saa merkityksensä työssämme siinä, että niitä voidaan hyödyntää tulevan Verkostofoorumien suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tutkimusta arvioitaessa voidaan todeta, että tiedon hankinnassa ja aineiston käsittelyssä olemme pyrkineet todellisuuteen, avoimuuteen, huolellisuuteen ja tarkkuuteen. Opinnäytetyösuunnitelma sisälsi kirjallisuuskatsauksen, jonka avulla aloimme luoda käsitystä hankkeessa toteutuneista opinnäytetöistä ja tapahtuneesta yhteistyöstä. Kirjallisuuskatsaus loi tutkimukselle teoreettista pohjaa ja läpinäkyvyyttä, ja muodosti meille käsityksen minkälaista toimintaa hankkeessa on ollut. Harmillisena ja tutkimuksen luotettavuutta heikentävänä tekijänä koemme sen, että kaikkia tarvittuja ja haluttuja järjestöjen toimijoita ei saatu haastateltua.

Haastattelujen teko edellyttää tarkkaa ja huolellista suunnittelua ja siihen tulee varata tarpeeksi aikaa. Haastattelijoiden täytyy perehtyä ja omaksua roolinsa ja tehtävänsä, joka vie aikaa. Katsotaan, että haastatteluihin sisältyy monia virhelähteitä, jotka voivat johtua haastattelijasta, haastatellusta tai ylipäättänsä haastattelutilanteesta. Esimerkiksi haastateltava voi kokea haastattelun uhkaavaksi tai tilanteen pelottavaksi. Haastattelun luotettavuutta voi heikentää se, että haastattelussa on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia, jotka ovat suoraan yhteydessä kulttuuriin. Lisäksi haastattelijalla voi olla erilainen näkemys ja tulkintatapa asiasta kuin haastatellulla. (Hirsjärvi ym. 2009, 205-207.) Nauhoitetut haastattelutilanteet ja niistä tehty litterointi takasivat sen, että mielipiteet ja kokemukset tulivat kerättyä tasapuolisesti.

Haastattelut pyrittiin pitämään perusrakenteeltaan samoina ja tekijöiden käsitykset osuivat tulosten tulkinnassa yhteen. Haastattelujen tekijöitä oli kaksi, mikä tuo haasteen juuri tulosten tulkittamisessa. Joulukuussa järjestetyssä työelämäseminaarissa tulokset esiteltiin haastatelluille. Haastatelluilla oli mahdollisuus antaa opinnäytetyön tekijöille palautetta tulosten tulkinnasta. Suullisen palautteen perusteella tulokset oli tulkittu oikein ja keskustelua pystyttiin käymään niiden pohjalta. Palautetta tosin saimme vain muutamalta haastatellulta, mutta molemmat järjestöt olivat edustettuina seminaarissa.

10.3 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessi on ollut hieman erilainen kuin aluksi luulimme. Ajattelimme, että tulemme tekemään opinnäytetyön, jonka tarkoitus on selkeä ja tulokset on suhteellisen helppoa selvittää. Olemme kokeneet, että prosessi on kuitenkin ollut ajoittain kaikkea muuta kuin selkeä ja loppua kohti aihetta olisi voinut laajentaa rajattomasti. Työn tarkoitus on pysynyt suhteellisen samana koko prosessin ajan, mutta ongelmana tuntui olevan oikeiden yhteishenkilöiden tavoittaminen järjestöissä sekä se, mistä hankkeen opinnäytetyöstä kukin on tiennyt. Kokonaiskuva on avautunut meille vasta haastattelujen myötä, ja sen selvittäminen ei ole ollut helppoa. Alkuperäinen ryhmähaastattelun idea kärsi, koska havaitsimme, että oli mahdotonta sopia aikaa jolloin haastattelu olisi sopinut kaikille. Lisäksi tiukka aikataulumme toi omat haasteensa haastattelujen toteutumiseen. Saimme haastattelut tehtyä marraskuun puo-

leen väliin mennessä, jolloin niiden tulkintaan jäi aikaa kolme viikkoa ennen työelämäseminaarina.

Haastatteluista esille noussut opiskelijoiden sitoutumattomuus opinnäytetöihin tai sovittuihin asioihin, oli vaikuttanut paikoitellen käsitykseen myös koko hankkeen yhteistyöstä. Myös me koimme syyllisyyden tuntoa epäonnistuneista projekteista, vaikka ne eivät olleet meistä mitenkään riippuvaisia. Mielestämme nämä kielteiset kokemukset, joita tunsimme kuvaa hyvin sitä, kuinka potentiaalinen hanke voi kärsiä muutaman sitoutumattoman henkilön takia. Selvitetyämme asiaa opinnäytetyön ohjaajiltamme kävi ilmi, että epäonnistuneet projektit olivat ennen aiesopimusten käyttöönottoa ja näin ollen helpommin lopetettavissa. Kerroimme asiasta toimijoille työelämäseminaarissa, mutta koemme että tieto tästä ei kuitenkaan poista huonoja kokemuksia. Opinnäytetyömme alkuvaiheessa tekemämme aiesopimus on saanut merkityksensä opinnäytetyöprosessin aikana ja nyt ymmärrämme sen tarpeellisuuden.

Hampaankoloon pinttyi prosessin aikana eräs aika suurikin kysymys. Minkä takia emme haastatelleet Laurean edustajia? Käsittelimme vahvasti yhteistyötä ja sen merkitystä, mutta silti emme haastatelleet yhteistyötä organisoineen tahon edustajia. Työn rajaaminen on tärkeä osa tutkimussuunnitelmaa ja työn rajaamisen yhteydessä olimme päättäneet jättää ammattikorkeakoulun puolelta hankkeessa toimineet henkilökunnan edustajat haastatteleematta. Tutkimusta suunniteltaessa olimme päätyneet, että tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten Työn rajalla - hanke on kehittänyt EMY:n ja EJY:n toimintaa kyseisten järjestöjen näkökulmasta arvioituna. Joten tähän rajaukseen oli tyytyminen. Rohkenemme kuitenkin olettaa, että hankkeen lopulliseen arviointiin tämä ei olisi vaikuttanut.

Mielestämme on ollut erittäin avartavaa, ettei opinnäytetyön aihe ollut suoraan sidonnainen hoitotyön alaan. Näin olemme saaneet omalta osaltamme täyttää valtakunnallisia tavoitteita liittyen koulutusohjelmia ylittävään moniammatilliseen yhteistyöhön. Mielestämme myös koulutusaloja ylittävää yhteistyötä tulisi lisätä.

Opinnäytetyöprosessin aikana pääsimme tutustumaan Espoossa toimiviin järjestöihin ja heidän toimintaansa. Emme ole koskaan aikaisemminkaan kyseenalaistaneet heidän toimintansa tärkeyttä, mutta se on ollut vieraampaa ennen opinnäytetyöprosessia. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme viimeistään ymmärtäneet kuinka tärkeitä työtä kolmas sektori tekee Espoossa niin yksilön kuin yhteisönkin kannalta.

Laurean toimintamalli on hyvin poikkeava toimintamalli kansallisestikin katsottuna. Oppiminen Laureassa on kehittämispohjaista ja se on ollut vierasta haastatelluille järjestöjen yhteishenkilöille. Laureassa on näin ollen paljon hankkeita ja mielestämme hankkeistuminen ei

aina ole hyväksi varsinkaan sosiaali- ja terveysalalla, jossa osa toiminnasta perustuu vapaaehtoisuuteen.

Arvioinnin tulokset yllättivät meidät. Koimme, että mielikuvamme ja käsityksemme hankkeesta muuttuivat jokaisen haastattelun jälkeen. Jokaisen haastattelun jälkeen saimme paljon uutta tietoa ja erilaisia kokemuksia hankkeesta, jotka muokkasivat käsityksiämme taas uuteen suuntaan. Käsityksemme muuttuikin projektin aikana lukuisia kertoja ja se oli usein vain pienen hetken samanlainen.

Yllättävää oli lopullisten johtopäätösten laajeneminen koskemaan Laurean Learning by Developing -oppimismallia sekä sille ominaista hanketyöskentelyä. Monivaiheista opinnäytetyöprojektia rikastuttivat ohjaustilanteet, joilla oli suuri vaikutus työn johtopäätöksiin ja lopulliseen arviointiin. Koimme, että ideamme ja mielipiteemme otettiin ohjaustilanteissa avoimesti vastaan. Ohjaustilanteet olivat kannustavia, sillä ohjaus ei ollut aina yhdensuuntaista, vaan enemmänkin keskustelevaa.

Joulukuussa pidetyssä työelämäseminaarissa keskustelimme paljon tulostemme pohjalta hankkeen jatkosta. Keskustelun pohjalta yhteistyöfoorumi sai kannatusta ja oli aistittavissa, että yhteistyötä tullaan jatkossa tekemään mielekkäämmin ja joustavammin. Joustavuus joutuneeksi osaksi siitä, että hanketyöskentelystä poistutaan tekemään jotain kolmannelle sektorillekin tutumpaa, yhteisen päämäärän ja tavoitteiden mukaista sekä itsemääriteltä yhteistyötä. Tästä on hyvä jatkaa ja uskomme, että yhteistyö Laurean ja Espoon järjestöjen välillä tulee vain syventymään.

Lähteet

- Ammattikorkeakoulu-laki. 2003. Luettu 27.1.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>
- Arffman, M-K. & Katajamaa, M. 2010. Tukihenkilökoulutukseen osallistumisen syyt, tukihenkilön rooli ja koulutuksen arviointi. Luettu 30.08.2010.
<https://publications.theseus.fi/handle/10024/12846>
- Espoon Järjestöjen yhteisö ry. Strategia 2009-2012. Luettu 4.10.2010.
<http://www.ejy.fi/MikäönEJY/Strategia/tabid/79/Default.aspx>
- Espoon Mielenterveysyhdistys ry. Toimintakertomus 2008. . Luettu 4.10.2010.
<http://www.emy.fi/PDF/toimintakertomus2008.pdf>
- Espoon Mielenterveysyhdistys ry. Säännöt. Luettu 4.10.2010.
<http://www.emy.fi/PDF/emysaannot.pdf>
- Espoon Vapaaehtoisverkosto. Santra-hanke. Luettu 4.10.2010.
<http://www.espoonvapaaehtoisverkosto.fi/santra-hanke/santra-hanke.php?nro1=7>
- Haapea, S. & Harjula, S. 2007. Järjestökadun verkkosivut. Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea Otaniemi. Espoo. Opinnäytetyö.
- Harju, A. 2003. Järjestön kehittäminen. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.
- Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla - Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Heikkinen, H. Rovio, E. Syrjälä, L. 2006. (toim.) Toiminnasta tietoon: toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Hennola, N., Saari, L. & Törrö, J. 2011. Kuntouttavan työtoiminnan arviointia Järjestökadulla. Laurea-ammattikorkeakoulua. Laurea Otaniemi. Espoo. Opinnäytetyö.
- Hentinen, K. Iija, A. & Mattila, E. 2009. (toim.) Kuuntele minua - mielenterveystyön käytännön menetelmiä. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Joensuu, A., Jokinen, A. & Mäkelä, N. 2009. Espoon vapaaehtoisverkoston alkuvaiheen verkostoituminen. Luettu 30.08.2010. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/6965>
- Juujärvi, S. 2008. Raportti: Osallistuva havainnointi Järjestökadulla. Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2004. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOY.
- Koskinen, J. 2004. Eri teitä perille - mitä mielenterveyskuntoutus on? Helsinki: Edita.
- Kotiranta, H. & Pajula, T. 2009. Espoolaisten asunnottomien kokemuksia asunnottomuudestaan. Luettu 30.08.2010. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/4209>

- Kreula, K. & Uusitalo, V. 2009. Mielenterveyskuntoutujien valtaistuminen ryhmätoiminnalla - terveydenhallintakeinoja hyvinvoinnin edistämiseen ja terveydellisen vastuun kantamiseen. Luettu 30.08.2010. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/2509>
- Kunttu, K. & Huttunen, T. 2009. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2008. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 45.
- Laurea-ammattikorkeakoulu. Eettiset ohjeet. 2007. Luettu 27.1.2011. https://intra.laurea.fi/intra/fi/03_tutkimus_ja_kehitys/041_tk_osio/01_eettinen_toimikunta/eettisetohjeet.pdf
- Laurea Fakta. 2010. Luettu 27.1.2011. http://markkinointi.laurea.fi/esitteet/Laurea_fakta_2010_2011.pdf
- Learning by Developing. 2007. Poster. Luettu 27.1.2011. http://www.laurea.fi/internet/fi/01_opiskelu_ja_hakeminen/01_ryhma1/03_Opiskelijan_Laurea/laurea_lbd_fi_22112007.pdf
- Malmberg, M. & Wiksten, S. 2009. Rentoutuminen mielenterveyden tukena - EMY ry:n jäsenten kokemuksia rentoutumisryhmästä. Luettu 30.08.2010. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/2234>
- Mattila, H. 2008. Voimaantumisen ydin - sosiaali- ja terveysalalla toimivien ihmisten mahdollisuuksia voimaantua työssään. Kuopion yliopisto. Väitöskirja. Luettu 29.1.2011. <http://www.uku.fi/vaitokset/2008/isbn978-951-27-0810-9.pdf>
- Mielenterveyden keskusliitto. Vertaistuki. Luettu 25.1.2011. <http://www.mtkl.fi/tietopankki/kuntoutuminen/vertaistuki/>
- Mielenterveyskuntoutuksen kehittämishanke. Luettu 11.10.2010. <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/3010081349475V?OpenDocument>
- Muchemi, G. & Jebet, S. 2007. Social support offered to the female substance abusers in Askel-project. Laurea ammattikorkeakoulu. Laurea Otaniemi. Espoo. Opinnäytetyö.
- Nousiainen, R. 2010. Tarinoita Järjestökadun asiakkuuksista osana elämän kokonaisuutta. Laurea- ammattikorkeakoulu. Laurea Otaniemi. Espoo. Opinnäytetyö.
- Raij, K. 2007. Learning by Developing. Laurea julkaisut A 58. Vantaa. Luettu 27.1.2011. <http://markkinointi.laurea.fi/julkaisut/a/a58.pdf>
- Rissanen, M. 2008. Espoon Viittomakieliset - nykytilan arviointi. Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea Otaniemi. Espoo. Opinnäytetyö.
- Ruotsala, R. & Saari, J. 2004. Verkostoitumisesta voimaa. Oppimisverkostot turvallisen työympäristön kehittämisessä. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Räsänen, J. 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Julkiviestintä Oy.
- Saarela, J. 2008. Young clients of employment services of Espoo at risk of social exclusion. Laurea ammattikorkeakoulu. Laurea Otaniemi. Espoo. Opinnäytetyö.
- Salin, O. 2010. Opinnäytetyö Työn rajalla- hankkeesta. Email noora.palenius@laurea.fi 12.10.2010.
- Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta.

SPR:n julkaisu. 2005. Välittäjä - vapaaehtoistoiminnan malli. Käsikirja nro 03/04 sarjasta Mahdollisuuksien työpaikka. Helsinki: F.G. Lönnberg.

Storlund, V. 2007. Kansalaisvaikuttaminen, totta vai tarua. Ruohonjuuritason arviointi Espoon Pappilantiellä. Helsinki: Kirja kerrallaan.

Tuusa, M. 2005. Kohti kuntouttavaa sosiaalityötä. Helsinki: Edita.

Vapaaehtoistoiminta. Luettu 25.1.2011. <http://www.vapaaehtoistoiminta2011.fi/etusivu/>

Liitteet

Liite 1 Haastattelupyyntö

21.10.2010

Hei,

teemme Noora Kiiskisen kanssa opinnäytetyötä Työn rajalla- hankkeesta. Opinnäytetyöohjaajamme Soile Juujärvi on ollut teihin yhteydessä aikaisemmin aiheesta (viesti alla). Opinnäytetyömme on nyt siinä vaiheessa, että suunnitelmamme on valmis ja olemme valmiita suorittamaan haastattelut. Koska esittelemme tuloksia jo 10.12, olisimme iloisia, jos teiltä löytyisi aikaa haastatteluun (kesto noin 1h) kahden viikon sisään. Lisäksi toivoisimme, että voisitte ehdottaa meille muutamia eri aikoja/päiviä, koska Noora on harjoittelussa ja minä kokopäiväisessä luottamustoimessa.

Liitteenä hankkeeseen tehtyjen opinnäytetöiden pohjalta luotu yhteenvetotaulukko, jotta ne muistuisivat teille etukäteen jo mieleen. Lisäksi liitteenä on opinnäytetyösuunnitelma, johon saatte vapaasti tutustua. Suunnitelma sisältää tutkimuskysymykset, jotka tulemme teille esittämään.

Toivottavasti löydätte järjestössänne sopivan ajan haastattelulle, kiitos jo etukäteen!

Yhteydenottoa odottaen,

Noora Palenius

15.10.2010

Hei Emyn ja Ejyn kumppanit,

Opiskelijat Noora Palenius ja Noora Kiiskinen tekevät opinnäytetyönään väliarviointia yhteistyöstämme (Työn rajalla-hanke) ja lähestyvät teitä haastattelupyynnöllä lähiaikoina. Tarkoituksena on suorittaa ryhmähaastattelut erikseen EMY:n ja EJY:n toimijoille. Noorat esittelevät väliarvioinnin tuloksia työelämäseminaarissa 10.12. (8.30-12) Laurea Otaniemessä, joten pyydän varamaan ajan kalentereihinne. Tarkoitus olisi myös pohtia yhteistyön kehittämistä väliarvioinnin pohjalta.

Ystävällisin terveisin Soile Juujärvi

Liite 2 Haastattelukysymykset

1. Yhteistyö

- Miten kuvailisitte yhteistyötä Laurean kanssa
- Kuvaa minkälaista yhteistyötä olette tehneet Laurean kanssa
- Arvioi yhteistyötä Laurean kanssa
- Onko yhteistyön rakenne ollut hyvä?
- Arvioi hankkeen kokoontumisia.
- Millaisia kokoontumiset ovat mielestänne olleet?

2. Valtaistuminen hankkeen viitekehystenä

- Mitä mielestäsi valtaistuminen tarkoittaa hankkeen tavoitteena?
- Miten valtaistuminen toimii hankkeen viitekehystenä?
- Olisiko joku muu parempi? Mikä?

3. Toiminnan kehittyminen

- Miten toimintanne on kehittynyt hankkeen avulla?
- Mitä hyötyjä hanke on tuonut järjestöllenne?
- Miten toiminta on kehittynyt hankkeen myötä?
- Mitä olisitte vielä toivoneet?
- Onko hankkeen puitteissa noussut tarvetta uusille tutkimusaiheille?
- Miten kehittäisitte yhteistyötä Laurean kanssa?

Lisäksi haastateltavilta kysyttiin hankkeessa toteutuneiden opinnäytetöiden pohjalta luotuja yksityiskohtaisempia kysymyksiä. Yksityiskohtaiset kysymykset jaettiin toimijoiden välille. Espoon järjestöjen yhteisöltä kysyttävät opinnäytetyökohtaiset kysymykset(mahdollisesti Santra-hankkeen edustaja mukana)

1. Espoon Viittomakieliset:

- Miten yhteistyö muiden järjestöjen kanssa on kehittynyt?
- Onko toimintasuunnitelman tunnettuus lisääntynyt?
- Miten tiedottamista on kehitetty?

2. Espoolaisten asunnottomien:

- Onko asumisyksikköjä kehitetty asunnottomia paremmin palveleviksi?

3. Tukihenkilökoulutus:

- Miten rekrytointia on tehostettu ja onko tuettavia henkilöitä tavoitettu tukihenkilötoiminnan piiriin?

4. Espoon vapaaehtoisverkosto:

- Millaista kehitystä on tapahtunut vapaaehtoistyön verkostoitumisessa?
- Onko verkoston toimijoille syntynyt yhteinen visio verkoston toiminnasta?

5. Tarinoita Järjestökadun asiakkuuksista osana elämän kokonaisuutta:

- Onko järjestöjen kehittämisessä ja toiminnassa käytetty hyväksi asiakkaiden tarinoita?

Espoon mielenterveysyhdistykseltä kysyttävät opinnäytetyökohtaiset kysymykset:

1. Mielenterveyskuntoutujien valtaistuminen:

- Vieläkö ryhmä on käynnissä ja onko itseohjautuvaa toimintaa tapahtunut ryhmässä? (Vieläkö ohjaaja suuressa roolissa??)

2. Rentoutuminen mielenterveyden tukena:

- Vieläkö rentoutusryhmä on toiminnassa? Tarvitaanko jotain muuta vastaavaa ryhmää?

3. Järjestökadun verkkosivut:

- Miten verkkosivut ovat palvelleet yhdistyksiä ja onko halua, että niitä kehitettäisiin?

4. Elävä kirjasto- menetelmä:

- Millä tavoin koette menetelmän olevan toimiva järjestössänne?
- Haluaisitteko sitä käytettävän jatkossa?

Liite 3 Kirjallisuuskatsaus

Työn nimi	Tekijät	Asiasanat	Työn sisältö ja käytetyt menetelmät	Tulokset
Tukihenkilökoulutukseen osallistumisen syyt, tukihenkilön rooli ja koulutuksen arviointi	Arffman, M-K. & Katajamaa, M. 2010	vapaaehtoistyö, tukihenkilöt, auttaminen	EJY:n Santra-hankkeelle toteutettu laadullinen tutkimus, jossa aineisto kerättiin osallistuvan havainnoinnin menetelmällä. Aineistona käytettiin myös alkuhaastatteluja ja koulutuspalautetta. Tarkoituksena oli selvittää, millaisia syitä vapaaehtoisten tukihenkilöiden koulutukseen osallistuminen oli ja millainen tukihenkilön rooli muodostui koulutuksessa. Koulutuksen onnistumista arvioitiin myös.	Koulutukseen oltiin erittäin tyytyväisiä. Koulutus on esimerkki hyvästä yhteistyöstä, jossa tukihenkilötoiminta käynnistetään organisaatioissa, joissa sitä ei aiemmin ole ollut. Koulutuksen kehittämisehdotukset: rekrytoinnin tehostaminen, yhteisten toimintaperiaatteiden määrittäminen sekä koulutuksen sisällön vastaaminen koulutuksen tavoitteisiin. Osallistumisen syyt: auttamisen kokeminen tärkeää, yhteiskuntavastuu, itsensä kehittäminen ja halu saada uutta sisältöä omaan elämään. Tukihenkilön rooli: empaattinen kuuntelija ja opastaja. Lisäksi tukihenkilön oman jaksamisen tärkeys.

Järjestökadun verkkosivut	Haapea, S. & Harjula, S. 2007	kolmas sektori, yhteisöllisyys, yhteisöviestintä, tiedotus, Internet ja verkkosivut	Järjestökatu on kumppanuushanke, johon kuuluu kuusi erilaista toimijaa(EMY, Hyvä arki ry, Askel, ESPYY, ENY ja MAMU). Toiminnanlinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena tehdä Järjestökadun kumppanuushankkeelle verkkosivut. Verkkosivujen tarkoituksena oli edistää kumppanuushankkeen tunnettuutta ja toimia tiedotamisen välineenä. Työprosessiin kuului kysely, jolla kerättiin tietoa toiveista sivujen suhteen, sivujen suunnittelu, harjoitusverkkosivujen teko, verkkosivujen toteutus ja arviointi.	Verkkosivut käytössä toimijoilla. Toteutuksen onnistumisen arviointia ei voitu vielä tehdä, koska verkkosivujen tulee olla käytössä ensin.
Espoon vapaaehtoisverkoston alkuvaiheen verkostoituminen	Joensuu, A., Jokinen, A. & Mäkelä, N. 2009	verkostoituminen, verkostot, vapaaehtoisuus, vapaaehtoistyö	EJY:n Santra-hankkeelle toteutettu opinnäytetyö, joka on laadullinen tutkielma. Tarkoituksena oli kerätä Espoon vapaaehtoisverkoston alkuvaiheesta ja verkostoitumisen prosessista tietoa. Tarkoituksena oli myös kartoittaa toimijoiden tavoitteita ja selvittää tavoitteiden saavuttamista. Tutkimusmenetelminä käytetty osallistuvaa havainnointia, kyselylomaketta ja haastattelua. Työntekijöiden mielipiteet korostuu, koska heitä osallistui enemmän kuin vapaaehtoisia verkostotapaamisiin.	Verkostoituminen oli päässyt hyvin alkuun. Opinnäytetyön tekijät ehdottavat, että jatkossa tehtäisiin toinenkin opinnäytetyö samasta aiheesta, jotta tulokset ovat helpommin nähtävissä. Osa toimijoiden tavoitteista toteutunut, mutta suurimpaan osaan menee enemmän aikaa. Verkoston jäsenten näkemys verkostoideaksi ovat selkiytyneet. Verkostoidea: yhteistyön lisääminen, tuen saaminen oman organisaation toimintaan, vapaaehtoistoinnin kehittäminen. Kehittämisehdotukset: toinen opinnäytetyö ja avoimempi keskusteluilmapiiri yhteisestä visiosta ja sen saavuttamisesta tavoitteiden pohjalta.

Espoolaisten asunnottomien kokemuksia asunnottomuudesta	Kotiranta, H. & Pajula, T. 2009	asunnottomuus, kodittomuus, syrjäytyminen, asiakkuus	Selvitys siitä, mitä asunnottomuus on asunnottoman näkökulmasta sekä asunnottomien näkemyksiä palveluista ja niiden kehittämisestä. Teemahaastattelu seitsemälle asunnottomalle.	Haastatellut kokivat asunnottomuuden erittäin ikäväksi asiaksi, mutta osa oli tyytynyt tilanteeseensa. Kokemukset asiakkuudesta asumisyksiköissä olivat pääasiassa positiivisia, haastatellut toivoivat kuitenkin järjestettyä toimintaa lisää. Työn ehdotuksena tulevaisuudelle on asumisyksikköjen kehittäminen asunnottomia paremmin palvelviksi keskittämällä heidän eniten käyttämiään palvelujaan yksiköihin.
Mielenterveyskuntoutujien valtaistuminen ryhmätoiminnalla - terveydenhallintakeinoja hyvinvoinnin edistämiseen ja terveydellisen vastuun kantamiseen	Kreula, K. & Uusitalo, V. 2009	mielenterveyskuntoutuja, ryhmätoiminnan ohjaaminen, terveystasvatus	EMY:n projekti Mielen liike - hyvän olon avaimet - projekti. Tavoitteena kehittää valtaistavan työn toimintamalli. Projektin tavoitteena mielenterveyskuntoutujien psykofyysissosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen. Opinnäytetyö toiminnallinen ja sisälsi 10 hyvinvointia edistävää ryhmätapaamista(kesto 2h/kerta). Ryhmässä 7 naista ja yksi mies, keski-ikä 51 vuotta. Aineiston keruumenetelminä olivat osallistuva havainnointi, valtaistumista mittaava kyselymittari ja tavoitelomake.	Tulosten perusteella valtaistumista eli hyvinvoinnin edistymistä ja terveydellisen vastuun kantamista tapahtui selvästi. Havainnot olivat ryhmävetäjillä identtiset. Toinen jatkanut ryhmän ohjausta ja tavoitteena on että ohjaajan rooli vähenisi ja ryhmä alkaisi toimia itseohjautuvasti.

<p>Monikulttuurisuuden sopeuttaminen Espoon mielenterveysyhdistys EMY ry:n toimintaan Elävä kirjasto- menetelmän avulla</p>	<p>Kärkkäinen, A. & Punkka, J. 2010</p>	<p>Monikulttuurisuus, Elävä kirjasto</p>	<p>Toiminnallinen, osallistuvalla havainnoilla toteutettu opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä EMY:n kanssa. Työ sisälsi tutkimuksen EMY:n asiakkaiden käsityksistä monikulttuurisuuteen ja miten Elävä kirjasto menetelmä tuki maahanmuuttajien sopeuttamista EMY:n toimintaa. Neljä ryhmäkeskustelua, joissa vähintään yksi osallistuja oli maahanmuuttaja ja muut saivat ns. lukea häntä.</p>	<p>Alkututkimuksen mukaan asiakkaat kuvasivat käsityksiään maahanmuuttajista termein ennakkoluulot, integroitumisen vaikeus, eriävät mielipiteet ja apukeinot. Yleisesti suhtautuminen maahanmuuttajiin oli positiivista ja asiakkaat kokivat Elävä kirjasto- menetelmän auttavan monikulttuurisuuteen tutustumisessa ja kokemusten jakamisessa.</p>
<p>Rentoutuminen mielenterveyden tukena - EMY ry:n jäsenten kokemuksia rentoutumisryhmästä</p>	<p>Malmberg, M. & Wiksten, S. 2009</p>	<p>mielenterveys, rentoutuminen, mielenterveyskuntoutujaryhmän ohjaaminen</p>	<p>EMY:n kanssa yhteistyössä toteutettu kolmiosainen projekti sisälsi rentoutumisharjoittelutuokioita, haastattelut tuokioihin osallistuneille ja rentoutumisoppaan teon.</p>	<p>Tulosten perusteella rentoutumisharjoituksilla voi olla vaikutusta mielenterveyskuntoutujan terveydenedistämiseksi. EMY jatkoi rentoutusryhmän järjestämistä opinnäytetyön valmistuttua.</p>
<p>Social support offered to the female substance abusers in Askel-project.</p>	<p>Muchemi, G. & Jebet, S. 2007</p>	<p>social support, substance abuse, female, support groups, councils</p>	<p>Laadullinen tutkimus, jonka tarkoitus oli selvittää minkätyyppistä tukea naispuolisille päihteiden väärinkäyttäjille. Puolistrukturoitu haastattelu, jossa haastateltiin kolmea naista. (25-60-vuotiaita) Heitä kannustettiin puhumaan avoimesti kokemuksistaan. Sisältöanalyysi vastauksille.</p>	<p>Haastatellut saivat sekä käytännöntason että emotionaalista tukea. Tuloksia käytetään tukemaan Askel-projektin sosiaalisen tuen antamista. Asiakkaat tyytyväisiä saatuun tukeen.</p>

<p>Tarinoita Järjestökadun asiakkuuksista osana elämän kokonaisuutta</p>	<p>Nousiainen, R. 2010</p>	<p>empowerment, yhteisöllisyys, syrjäytyminen, narratiivisuus</p>	<p>Laadullinen haastattelututkimus, narratiivinen näkökulma, viidelle vastaajalle, joilla kokemuksia vähintään yhdestä Järjestökadun yhteisöstä. Teemat vertaistuki, kokemukset ja kohtaamiset Järjestökadulta, elämän arvot, tulevaisuuden toiveet.</p>	<p>Järjestökadun tarjoama vertaistuki merkittävä vastanneille, kokivat että oli korvannut myös puuttuvaa lähiverkostoa joidenkin kohdalla. Vastajaat arvostivat hyväksyntää, jota he olivat yhteisöissä kokeneet. Järjestöjen henkilökuntaa sai kiitosta kyvyttään kohdata yhteisöön tulevat ihmiset. Tarinoissa yhteisöllisyys tuli esiin yksilöä vahvistavana voimavarana ja haastatteluista kävi ilmi, että turvalliseksi koettu ilmapiiri ja yhteisöstä saatu hyväksyntä kasvattivat voimaantumisen edellytyksiä.</p>
<p>Espoon Viittomakieliset - nykytilan arviointi</p>	<p>Rissanen, M. 2008</p>	<p>viittomakielinen, kuuro, kuurojenyhdistys, yhdistystoiminta, verkostoituminen</p>	<p>Tarkoituksena oli arvioida Espoon Viittomakieliset ry:n(EJY:n jäsenjärjestö) nykytilaa kehittämisen näkökulmasta. Tarkoituksena saada vastauksia siihen, kuinka hyvin yhdistys on vastannut jäsenten tarpeisiin ja odotuksiin. Määrällinen tutkimus, joka toteutettiin kokonaisotannalla kaikille yli 18-vuotiaille yhdistyksen jäsenille. Vastausprosentti 43%.</p>	<p>Jäsenten mielestä yhdistyksen tavoitteet ovat hyvin saavutettu. Toimintasuunnitelman tunnettuudessa ja tyytyväisyydessä kehittämisen varaa. Yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa tarvitaan, mutta samalla koetaan, ettei heidän tarpeita ymmärretä. Tiedottaminen tärkeässä roolissa yhdistyksen kokonaisvaltaisessa kehityksessä.</p>

Young clients of employment services of Espoo at risk of social exclusion	Saarela, J. 2008	youth employment, social exclusion	Määrällinen tutkimus Espoon Työvoiman palvelukeskuksen asiakastietorekistereihin. Tutkimuskohteina asiakasryhmän (18-27 vuotiaita espoolaisia työttömiä, 99 henkilöä) terveys, sosio-ekonominen tilanne, koulutus ja työttömyys.	Alkututkimuksen mukaan asiakkaat kuvasivat käsityksiään maahanmuuttajista termein ennakkoluulot, integroitumisen vaikeus, eriävät mielipiteet ja apukeinot. Yleisesti suhtautuminen maahanmuuttajiin oli positiivista ja asiakkaat kokivat Elävä kirjasto-menettelyn auttavan monikulttuurisuuteen tutustumisessa ja kokemusten jakamisessa.

Liite 4 Opinnäytetyön aikataulu

Opinnäytetyön aikataulu

Opinnäytetyömme aiesopimus hyväksyttiin toukokuussa 2010 ja sen suunnitelma syyskuussa 2010. Tarvittavien muokkausten jälkeen esittelemme suunnitelman 15.10.2010. Haastattelu-pyynnöt ja ennen haastatteluja toteutettu kirjallisuuskatsaus ja taulukkomuotoinen yhteenve-to opinnäytetöistä toimitettiin järjestöjen edustajille 21.10.2010. Tavoitteena oli marras-kuun 2010 aikana toteuttaa haastattelut hankkeen yhteistyökumppaneiden edustajille ja siinä myös onnistuttiin. Työelämäseminaarissa joulukuussa 2010 esiteltiin haastattelujen tulokset sekä kehittämissuhteita hankkeelle. Työelämäseminaari toimi myös opinnäytetyön ar-vioivana seminaarina tämän työn kohdalla. Työelämäseminaarissa käyty keskustelu dokumen-toitiin ja liitettiin lopulliseen työhön. Palautamme viimeisen version opinnäytetyöstä tammi-kuun viimeinen päivä.